

Fagbladet **FOA**

fokus

SNYDT FOR TILLÆG?

Tjek din lønseddel
efter sommerferien
SIDE 8

7

RÅD

til at modstå chikane
på Facebook
SIDE 40

STØRRE BLIK FOR EGEN ROLLE

Evaluering kommer til at fylde
mere i dagtilbud
SIDE 22

Med mikroskop og GoPro kamera kan alle se frøen

HELT TÆT PÅ NATUREN

Pædagogmedhjælper Solveig Rey hjælper børn
med at lege digitale færdigheder ind

SIDE 16

Den sociale gabestok

Tyveri. Vold. Svigt. Det er ikke småting, FOAs medlemmer bliver beskyldt for, når rasende borgere ruller sig ud på hjemmesider og på sociale medier. For mange FOA-medlemmer er det blevet en reel erhvervsrisiko at blive offentligt hængt ud. De oplever blandt andet, at frustrerede borgere skriver nedsættende om dem på Facebook. Opslagene kan sprede sig på rekordtid, da opslag om svigt og uretfærdighed får mange til at reagere skarpt ved at kommentere og dele.

Som ansat er det selvsagt en yderst ubehagelig oplevelse at blive anbragt i den sociale gabestok. Mødt med foragt – og ude af stand til at svare igen.

Der er altid to sider af en sag. Men en shitstorm på Facebook baseret på ét opslag fra én person levner ikke mulighed for at høre de implicerede parter i en sag eller foretage et faktatjek.

Fejl skal frem i lyset, men ensidige anklager gør ingen af de implicerede i en sag noget godt. Her er noget så banalt som åben dialog og personlig kontakt vejen frem. Derfor gør arbejdspladserne klogt i at udarbejde handleplaner for, hvordan man forebygger digital chikane – og håndterer det, når det alligevel sker. ★

Gitte Hejberg

Gitte Hejberg
ansv. chefredaktør
gith@foa.dk
Tlf.: 46 97 24 58

Signe Westergaard-Jensen
redaktionschef
swje@foa.dk
Tlf.: 46 97 23 97

Merete Nielsen
redaktionssekretær
men@foa.dk
Tlf.: 46 97 25 25

Finn Danielsen
journalist
fida@foa.dk
Tlf.: 46 97 23 33

Marie Brynskov
journalist
mbry@foa.dk
Tlf.: 46 97 24 68

“Det føles så uretfærdigt”

Cityassistent Heidi Simonsen har prøvet at blive fotograferet af en bilist, der lagde billedet på Facebook, efter hun gav en parkeringsafgift.

Side 38

Gå nu eller vente?

Det skal du
overveje inden
efterløn.

Side 32

**Efterløn-
bevis**

Her er det ok at vise følelser

Pædagogisk perso-
nale kan gøre en
kæmpe forskel,
hvis de tør tale
med børn om pro-
blemer i hjemmet.

Side 6

I hvert nummer

Dennis K	14
Det virker	19
Fagligt talt	20
FOA hjælper	30
Dine penge	32
7 skridt	43
Mad med Klinken	46
Quizen	50

I Børnehuset
Hobbitten får
børn lov til at
smide tøjet og
mærke deres
kroppe, når der
er motorik på
programmet.

Side 28

OH
HVILKEN
FRYD

fokus
løn under ferie

Ansatte snydes for tillæg

Sosu-hjælper Anette
Skou Pedersen er af
dem, der har fået for lidt
løn udbetalt i ferien.

Side 8-11

Mette Boysen
Journalist
mebo@foa.dk
Tlf.: 46 97 23 28

Anders Ejbye-Ernst
journalist
anee@foa.dk
Tlf.: 46 97 23 25

Maja Honoré
grafiker
maja001@foa.dk
Tlf.: 46 97 22 57

May Buhr
grafiker
mayb@foa.dk
Tlf.: 46 97 24 42

UDGIVER

FOA

Staunings Plads 1-3
1790 København V
Tlf.: 46 97 26 26
Fax: 46 97 22 90
foa.dk
foa@foa.dk

procent af FOAs privatansatte medlemmer stemte ja til overenskomsten mellem LO og DA. Den giver blandt andet en højere mindsteløn og mulighed for flere fridage til seniorer.

Kilde: lo.dk

Foto: Jørgen True

Svært at få anerkendt arbejdsskade

Kun hver anden sag om arbejdsskader gav sidste år medhold til den tilskadekomne. Det viser tal fra Arbejdsmarkedets Erhvervsforsikring. Tallet er faldet markant de seneste ti år. I 2003 fik knap 70 procent medhold, og så sent som i 2011 var tallet helt oppe på knap 80 procent.

Kilde: ugebrevet A4

Vi vil ikke køres fuldstændigt flade, for at en direktør kan få råd til fladskærm nummer fem.

LIZETTE RISGAARD FORMAND LO OM HØJERE PENSIONSSALDER.

Demonstration for velfærd

37 steder rundt om i landet var folk på gaderne 10. maj for at demonstrere imod nedskæringer i den offentlige sektor. Alene på Rådhuspladsen i København demonstrerede flere tusinde mod besparelser i kommuner og regioner. Demonstrationerne var arrangeret af Velfærdsalliancen, der er en sammenslutning af politiske partier og fagforeninger, blandt andre en række FOA-afdelinger.

Er du bange for at blive hængt ud på de sociale medier i forbindelse med dit arbejde?

Foto: Niels Åge Skovbo

Jytte Dahl Andersen,
cityassistent og tillidsrepræsentant, Aarhus

Ikke behageligt

Vi havde for nyligt en kollega, der blev filmet og lagt på Facebook. Det er ikke særlig behageligt, for det er jo sjældent for noget positivt, hvis det sker. Problemet er, at så længe det er i det offentlige rum, så kan vi ikke gøre noget.

Foto: Niels Åge Skovbo

Lotte Berthelsen,
sosu-assistent, Aalborg

Vi er forsvarsløse

Jeg tænker helt klart på det. Det er jo blevet alle mands ret at råbe op, hvis ikke det lige går, som man vil have det, og så er det nemmere at gå til tasterne, hvor vi ikke kan forsvare os selv.

Foto: Jørgen True

Søs Maja Grundtvig,
pædagogmedhjælper, København

Kan stå imod

Nej, ikke personligt. Det er jeg stærk nok til at stå imod, men jeg føler nogle gange, at vi og vores fag bliver latterliggjort. Jeg tror, der er mange, der ser pædagogfaget som noget lidt flippet noget.

Foto: Jørgen True

Helle Christiansen,
sosu-assistent, København

Bange for fejl

Ja, hvis jeg laver fejl. Og når vi har så travlt, som vi har i hverdagen, kan man godt blive bange for at begå fejl. Folk vil jo have den optimale pleje, og det kan vi ikke altid yde, så man går på kompromis med nogle ting.

Ingen oplæring giver sygdom

Dårligt fysisk arbejdsmiljø og mere sygdom er konsekvensen, når ansatte **ikke bliver vejledt godt nok.**

Af Finn Danielsen ★ foto: Jørgen True

Mere end hvert femte FOA-medlem har ikke fået den nødvendige vejledning i, hvordan de klarer deres arbejde uden at sætte helbredet på spil. Det viser en ny medlemsundersøgelse fra FOA. Undersøgelsen viser også, at manglende oplæring har alvorlige konsekvenser. Ansatte, der ikke har fået oplæring eller instruktion, arbejder nemlig oftere i arbejdsstillinger, der truer deres helbred, og de har et højere sygefravær.

“Det er et kæmpe problem og en grov overtrædelse af arbejdsmiljøloven, og det forværrer arbejdsmiljøet og nedslidningen,” siger **Jens Nielsen**, der er forbundssekretær i FOA. Han vil have både arbejdsgiverne og Arbejdstilsynet på banen for at få løst problemet.

Stigende fokus på oplæring

Arbejdstilsynet har siden 2011 haft fokus på tilsyn med oplæring af unge og nyansatte og har givet en række påbud, også inden for FOAs

område, oplyser forebyggelseskonsulent **Holger Delfs**.

“Vores reaktion afhænger af, hvor galt det kan gå, altså hvilke konsekvenser manglende oplæring kan have. Arbejde med forflytninger og forvredne arbejdsstillinger hører til i den alvorlige afdeling,” siger han.

Chefkonsulent i Kommunernes Landsforening **Preben Meier Pedersen** mener, at problemer med oplæring skal løses på den enkelte arbejdsplads mellem leder og medarbejdere.

“Men vi tager også gerne en snak i det samarbejde om arbejdsmiljø, som vi har med blandt andre FOA, om vi kan gøre noget i fællesskab,” siger han. ★

“Vi har et godt arbejdsmiljø hos os, blandt andet fordi **alle nyan-satte bliver oplært og får vejledning** i forflytning. Men erfarne ansatte kan også bruge instruktion, for der findes ikke noget værre end dårlige vaner,” siger Lisbeth Kragh Ludvigsen, social- og sundhedshjælper i Sorø Ældrepleje.

fida@foa.dk

22

procent af FOAs medlemmer mener, at de ikke får den nødvendige vejledning i sikker udførelse af deres arbejde.

Kilde: Medlemsundersøgelse om fysisk arbejdsmiljø, 2017

Mere sygdom

Ansatte, der ikke får vejledning, er mere syge end andre. 14% af de ansatte, der er 'helt enige i', at de får den nødvendige vejledning, er syge mere end 14 arbejdsdage om året, mens det er 29% blandt dem, der er 'helt uenige'.

Kilde: Medlemsundersøgelse om fysisk arbejdsmiljø, 2017

Kritik fra Arbejdstilsynet

52 såkaldte tilsynsaktioner som påbud og strakspåbud for manglende instruktion af ansatte havde Arbejdstilsynet i 2016 på områderne hospitaler, rengøring, daginstitutioner, døgninstitutioner og hjemmepleje.

Kilde: Arbejdstilsynet

Tabu gør børn utrygge

Ansatte i dagtilbud skal være **bedre til at tale med børn om følelser og problemer i hjemmet**, lyder det fra familierapeutiske eksperter.

Af Karin Svennevig Hyldeg

Misbrug eller psykisk sygdom i nærmeste familie tager hårdt på børn. Mange bliver utrygge og ensomme, og desværre undgår de voksne i barnets dagtilbud ofte at tale med barnet om det, der er svært. Det oplever familierapeuten bag landsforeningen 'Snak om det ...'

Karen Glistrup.

Landsforeningen er et netværk af familierapeuter, psykologer og pædagoger, som arbejder for, at voksne skal lære børn at sætte ord på deres følelser.

“Det svære, børn kan mærke, men ikke forstår, har de ondt af.”

KAREN GLISTRUP, INITIATIVTAGER TIL LANDSFORENINGEN 'SNAK OM DET...'

meget for de her børn,” siger Karen Glistrup.

Vigtige voksne i dagtilbud

Inspireret af 'Snak om det ...' prøver flere professionelle voksne at have mere fokus på følelser. En af dem er leder i børnehaven Kløverparken, Aarhus, **Trine Boel Nielsen**, og hun forstår godt de voksnes usikkerhed.

“Vi er jo ikke terapeuter, så mange er bange for at sige noget forkert, men Elias' far begår altså ikke selvmord, fordi vi nævner hans depression i børnehaven,” siger hun.

Foreningens arbejde bakkes op af professor i børns mentale sundhed **Carsten Obel**.

“Hvis forældrene er ude af balance, kan de voksne i barnets dagtilbud blive vigtige støtter for barnet. Det er afgørende, at nogen tidligt i livet lærer børne at sætte ord på de svære følelser.” ★

karin.svennevig@gmail.com

Redskaber til at tale om følelser

- Humørbolde. Bolde med ansigter i forskelligt humør.
- Tegninger. Bed f.eks. barnet tegne ansigt på en cirkel eller på en ballon. Tal om, hvordan ansigtet har det.
- Sorgenfresser. En bamse med lynlås mund, der 'spiser' det, som et barn er ked af.
- Hånddukker, der viser følelser på forskellige måder.
- Musik. Hvilket humør passer til hvilken slags musik?
- Bøger. 'Snak om det ... med alle børn', 'Indeni mig ... og i de andre' af Karen Glistrup. Og fagbogen 'Hvad børn ikke ved ... har de ondt af' af samme forfatter.

Kilde: Landsforeningen 'Snak om det...'

 Læs mere

snak-om-det.dk

Mange forældre er udfordrede

Mere end hver 10. dansker har et dårligt mentalt helbred, og mange af dem har ét eller flere børn.

Kilde: Danskernes Sundhed – Den nationale Sundhedsprofil 2013, 2014, Sundhedsstyrelsen

Nu skal vi se vrede ud, Anna

At tale om følelser med børn **gør dem glade og rolige**, oplever pædagogmedhjælper Per Hedman.

Af Karin Svennevig Hyldeg ★ foto: Niels Åge Skovbo

“Mig-mig-mig,” tigger hele flokken af fire-fem-årige, da pædagogmedhjælper **Per Hedman** spørger, hvem der vil være med til

at spille den næste følelse.

For børnene synes, det er sjovt at bruge hele kroppen og ansigtet til at vise følelser sammen med Per og de andre voksne i Munkebo-børnehaven 'Himmelblå'. Institutionen deltager i Kerteminde Kommunes pædagogiske udviklingsprojekt 'Indeni mig'.

To pædagoger fra kommunen har været på besøg og har lært personalet lege og aktiviteter, som sætter fokus på følelser som vrede, glæde, angst og tristhed.

"Og så har vi dannet to 'snakkegrupper' med børn, der er udfordret på forskellig

Fireårige Anna er den heldige, der får lov at vise følelser sammen med pædagogmedhjælper Per Hedman. Af bar glæde over at blive valgt kan hun næsten ikke se sur ud, **da hun og Per skal vise 'den røde følelse', vrede.**

vis. Det kan skyldes forældrenes psykiske eller somatiske sygdom, skilsmisse, eller det kan være børn, som bare er sensitive, uden at vi kan sætte finger på en årsag," siger Per Hedman.

Små snakke. Ikke terapi

Grupperne mødes cirka en gang om ugen. Børn og voksne synger, tegner, lytter til musik, og de ser på, hvad følelser gør ved ansigter og kroppe. Farver er også i spil. Rød er vrede, blå er trist, gul er glad, og grøn er bange.

"Vi snakker blandt andet om, at man kan have en anden følelse indeni end den, man viser udenpå.

Og at du føler noget andet end jeg," siger Per Hedman. 'Indeni mig' er hverken terapi eller behandling, understreger pædagogmedhjælperen. Og effekten kan ikke måles. Men den er der.

"Børnene nyder at tale om følelser, og du kan se i deres øjne og adfærd, at det giver dem ro. Forældrene er også meget positive og mere åbne om, hvad børnene har at slås med hjemme. Så når Beates mor fortæller, at det hele er svært for tiden, ved vi, at det kan være derfor, at Beate har en lidt kortere lunte, bliver indelukket eller trist. Så skruer vi ekstra op for varmen og forståelsen til Beate," siger Per Hedman. ★

karin.svennevig@gmail.com

Sakset fra
fagbladetfoa.dk

02.06.

Portører risikerer tvangsuddannelse

Portører i Region Sjælland risikerer at blive varslet, at de skal tage en uddannelse som serviceassistent, fordi for få har meldt sig frivilligt.

29.05.

Kommunerne bruger dagplejen til udsatte børn

Næsten tre ud af fire kommuner anser dagplejen for et særligt egnet tilbud til børn med særlige behov. Det fremgår af en ny undersøgelse, som Rambøll har lavet for FOA.

22.05.

FOA-medlemmer frifundet i sag om medicinfejl

Tre social- og sundhedsassistenter er blevet frifundet i sag om medicinfejl. De havde ikke fået den nødvendige efteruddannelse, mener FOA.

22.05.

Sosu-assistent i almen praksis: Det er et fantastisk job

For syv år siden skiftede Monica Kloch en ansættelse i det offentlige ud med at blive sosu-assistent i almen praksis.

18.05.

Dagplejer om syge børn: Det er blevet et hårdt børneliv

Dagplejer Jannie Lilja Gannon har købt et termometer, så hun kan overbevise forældrene om, at børnene er syge og skal hentes.

*Læs flere
nyheder på
fagbladetfoa.dk*

Social- og sundheds-
hjælper Anette Skou
Pedersen blev **snydt
for tillæg under ferie.**
"Jeg tror, mange ikke
aner, at de har krav på
tillæg i deres ferie,"
siger hun.

Medarbejdere snydes for tillæg

FOA-medlemmer går glip af flere tusinde kroner, når de holder ferie. Mange får ikke alle tillæg, de har ret til.

Af Mette Boysen ★ foto: Niels Åge Skovbo

Overraskelsen kan være stor, når lønsedlen efter ferien dukker op. For en række FOA-medlemmer er lønnen nemlig lavere end normalt. Det skyldes, at arbejdsgiverne ikke har givet medarbejderne de tillæg, de har ret til, når de holder ferie.

Det er et problem, som 13 ud af 28 af FOAs lokalafdelinger har oplevet inden for det seneste år, viser en rundringning foretaget af Fagbladet FOA.

Problemet er typisk, at medarbejdere, der normalt både har aften-, dag- og weekendvagter, kun bliver lønnet for dagvagter, når de holder ferie. Dermed får de ikke udbetalt de tillæg, vagter på skæve tidspunkter giver.

Det er ikke tilladt kun at sætte en medarbejder i dagvagt i ferien, når vedkommende normalt har blandede vagter. Det slog en højesteretsdom fast helt tilbage i 1976.

“Bare fordi det er ferie, kan man ikke sætte aften- og nattevagter i dagvagter. De har ret til at få de tillæg, de normalt får udbetalt, også når de holder ferie,” slår chefkonsulent hos FOA **Lis Bjørnestad** fast.

Ferien skal afspejle vagtplanen

“Det skal være sådan, at hvis en arbejdsgiver bevilliger en medarbejder ferie, så skal vagtplanen afspejle den situation, at hvis ferien bliver aflyst af en årsag, der er

tilladt, kan man komme ind og passe sit arbejde. Så skal der ikke være sat ti aftenvagter på dagvagt,” siger Lis Bjørnestad.

Arbejdsgivere er i gråzone

Mange lokalafdelinger oplever ifølge Fagbladet FOAs rundringning, at arbejdsgiverne bevæger sig ud på lovgivningsmæssigt tynd is for at spare penge.

“Jeg vil ikke sige, at arbejdsgiverne omgår reglerne, men vi oplever, at de strækker sig helt ud i en gråzone for at spare hver en krone,” siger Lis Bjørnestad.

Hun opfordrer FOAs medlemmer til at tjekke, om de får den løn under ferien, som de ville få under arbejde.

Hos FOA Frederikssund er det en problemstilling, formand for social- og sundhedssektoren **Irene Buus** kender godt.

“Der er ikke grænser for, hvor kreative arbejdsgiverne kan være. Vi hører det hvert år, når der er ferie. Så får medarbejderne pludselig ingen aftenvagter. Det gælder i øvrigt også ved barsel og langtidssygemeldinger,” siger Irene Buus og tilføjer:

“Arbejdsgiverne er pressede på deres økonomi, og nogle steder tror jeg ikke, at de ved bedre. De forstår ikke, at de ikke bare kan gøre, som de gør,” siger Irene Buus. ★

mebo@foa.dk

[bag om dommen]

Ilse Both-dommen blev afsagt af Højesteret i 1976. Dommen fastslog, at betaling for tjeneste på særlige tidspunkter, der fast udbetales, også skal gives under sygdom, ferie og barsel med løn. For du har krav på sædvanlig løn under ferie, sygdom og barsel med løn.

Kilde: UFR 1976, side 528 ff

Det er dér tillidsrepræsentanterne skal være vågne.

Lis Bjørnestad

8.000 kroner tilbage

På en hospitalsafdeling i Viborg oplevede otte FOA-medlemmer, at de var blevet sat i andre vagter under ferien, end dem de normalt gik i. Det havde betydning for de tillæg, de fik. Det gjorde FOA Viborg opmærksom på, og medlemmerne fik tilbagebetalt mellem 2.600 og 8.000 kroner.

Kilde: FOA Viborg

“Jeg anede ikke, jeg havde ret til tillæg i ferien”

Anette Skou Pedersen oplevede sidste sommer at få den **forkerte løn udbetalt under ferien.**

Af Mette Boysen ★ foto: Niels Åge Skovbo

Det var en kollega, der opfordrede social- og sundhedshjælper **Anette Skou Pedersen** til at få gennemgået sine lønsedler hos FOA, efter at der var fundet en del fejl på hendes lønseddel.

Det trykkede hun lidt på.

“Jeg tænkte over det, for jeg har ikke ret meget forstand på reglerne. Men samtidig syntes jeg, at det var meget at bede min fagforening om,” siger Anette Skou Pedersen.

Hun besluttede sig alligevel for at tage kontakt til sin lokalafdeling, som bad hende om at medbringe alle lønsedler for 2016.

Anette Skou Pedersen havde selv undret sig over den arbejdstidsopgørelse, hun fik, da hun holdt sommerferie.

Hun arbejder 30 timer om ugen på botilbuddet Marienlund i Ikast, og har vagter på forskellige tidspunkter.

“Jeg arbejder altid blandet. Enten møder jeg fra kl. 15-22 eller fra kl. 6.30-14,” siger Anette Skou Pedersen.

Men da hun så sin opgørelse efter 14 dages sommerferie, opdagede hun, at

hun var sat i en vagt, der hed kl. 8-14 hver dag. En vagttype Anette kun har haft en enkelt gang i hele 2016.

“Det undrede jeg mig over og spurgte derfor min daværende teamleder, som sagde, at det ikke betød noget, det skulle bare passe med timerne,” siger Anette Skou Pedersen.

“Og den slugte jeg, for jeg var slet ikke klar over, at jeg havde ret til aften-tillæg i min ferie.”

FOA opdagede fejlen

Da sektorformand Susanne Andersen i FOA Herning gennemgik Anette Skou Pedersens lønsedler, faldt hun da også blandt andre ting over, at Anette ikke havde fået de tillæg i ferien, hun havde ret til.

I alt drejede det sig om 21 timer, hvor Anette var blevet snydt for et tillæg på 40,77 kroner. Det løb op i lidt under 1.000 kroner samlet set.

Men det er ikke pengene, det handler om for Anette Skou Pedersen.

“I kroner og øre er det ikke ret meget. Men vores løn er ikke for stor i forve-

jen, så det er vigtigt, at vi får det, vi har krav på,” siger hun.

Social- og sundhedshjælperen har kun arbejdet på Marienlund siden slutningen af 2015, så der er ingen grund til at undersøge, om hun har fået de rette tillæg udbetalt ved tidligere ferier.

Men Anette Skou Pedersen har opfordret sine kolleger til også at få tjekket deres lønsedler.

“Jeg tror, der er rigtig mange, der ikke aner, at de har krav på tillæggene i deres ferie,” siger hun.

Selv ved hun godt, hvordan hun sikrer sig, at hun får den rette løn, når hun fremover holder ferie.

“Susanne fra FOA har sagt til mig, at jeg skal skrive i min kalender, hvilke vagter jeg skulle have haft under min ferie, og så kan jeg være opmærksom på, at jeg får de rette tillæg, når jeg ser min arbejdstidsopgørelse,” siger Anette Skou Pedersen.

Botilbuddet Marienlund har siden sidste sommer fået ny ledelse. ★

mebo@foa.dk

Har du fået for lidt i løn under ferie?

 Sig din mening på facebook
facebook.com/foadanmark

Obs ved sygdom og barsel

Som ved ferie er det ikke tilladt kun at aflønne medarbejdere for dagvagter under sygdom og barsel, når de normalt har blandede vagter.

Et FOA-medlem opdagede f.eks., at hun ikke fik aften-tillæg, da hun var på barsel. Det viste sig, at hun manglede aften-tillæg for 805 timer. Hun endte med at få udbetalt 30.000 kr., efter FOA Aarhus gik ind i sagen.

Kilde: FOA Århus

Social- og sundhedshjælper Anette Skou Pedersen fik **næsten 1.000 kroner ekstra** i lønpen, efter et tjek af manglende tillæg under ferie.

Undgå at blive snydt i løn

- Hvis du er fast månedslønnet, har du ifølge ferieaftalen ret til din sædvanlige løn, når du holder ferie. Det vil sige løn efter din faste arbejdstid på ferietidspunktet inklusiv alle fast påregnelige tillæg jævnfør din arbejdsplan for perioden.
- Du må ikke kun sættes i dagvagter, hvis du normalt både har aften- og weekendvagter for eksempel. Ferien skal afspejle vagtplanen.
- Skriv ned, hvilke vagter du normalt ville have haft, hvis du ikke havde holdt ferie, og tjek, at du under ferie har fået de rette tillæg for de vagter.
- Brug din tillidsmand eller kontakt din lokale fagforening, hvis du er i tvivl.

Kilde: FOA Overenskomst

3 skarpe

til Louise Koldby Dalager, kontorchef i Kommunernes Landsforenings arbejdsgiverpolitisk Center.

Hvorfor tror du, at så mange oplever problemer med forkert løn i ferien?

Vi kan ikke genkende billedet af, at kommunale arbejdsgivere undlader at betale deres medarbejdere den rette løn. Som medarbejder skal man naturligvis have den løn, man har krav på.

FOA mener, det kan skyldes en presset økonomi i kommunerne?

Jeg kan kun gentage, at vi ikke kan genkende billedet af, at kommunale arbejdsgivere undlader at betale deres medarbejdere den rette løn.

Bør man gøre mere fra KL's side for at undgå at problemet opstår?

Vi vejleder altid kommunerne og har en ferievejledning tilgængelig. Hvis lederne bliver i tvivl om, hvorvidt nogen medarbejdere har ret til løn eller tillæg, bør lederne kontakte kommunens personaleafdeling. ★

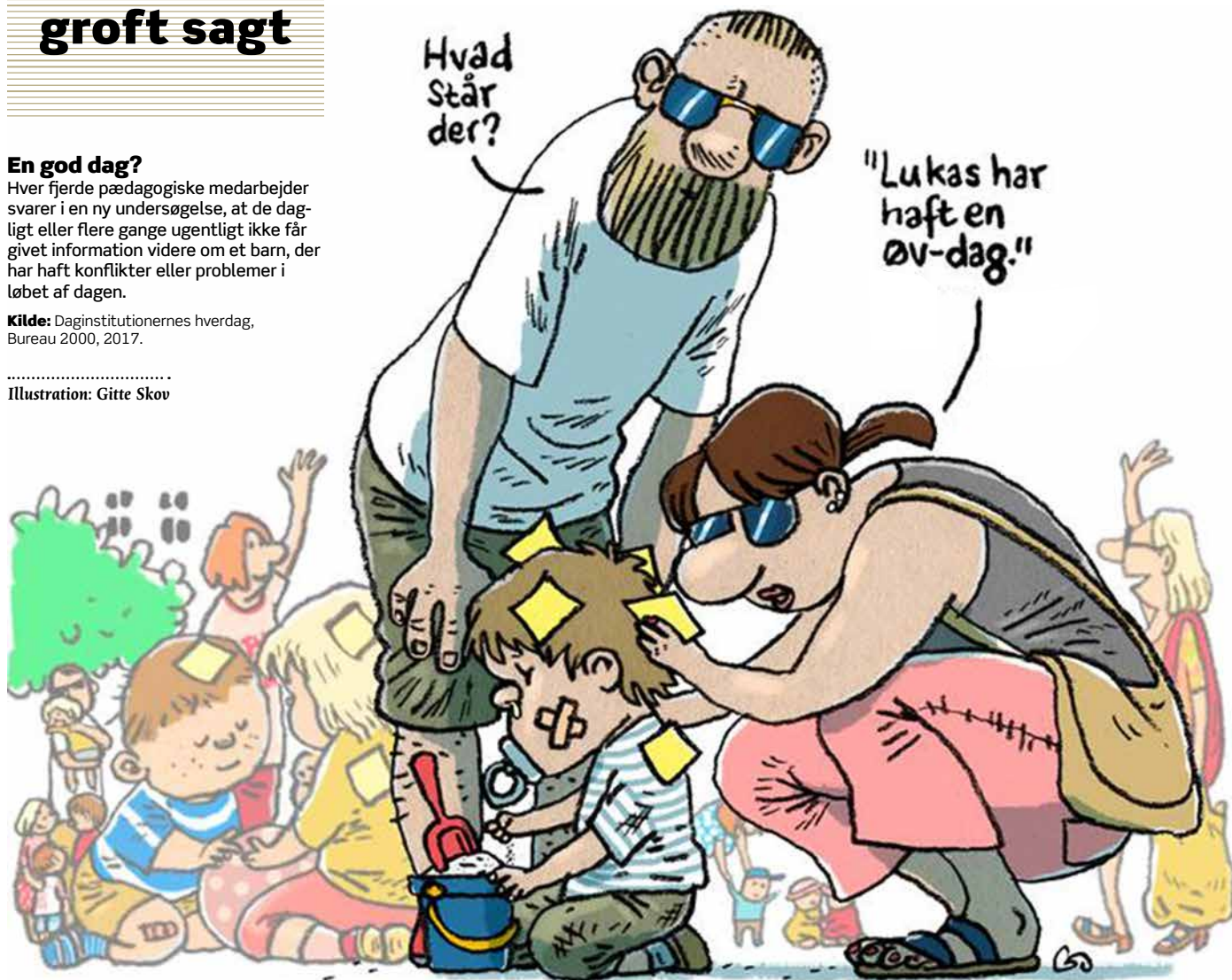
groft sagt

En god dag?

Hver fjerde pædagogiske medarbejder svarer i en ny undersøgelse, at de dagligt eller flere gange ugentligt ikke får givet information videre om et barn, der har haft konflikter eller problemer i løbet af dagen.

Kilde: Daginstitutionernes hverdag, Bureau 2000, 2017.

Illustration: Gitte Skov

[snuden fremme]

Thomas Bredsdorff hylder i ny bog om sin hustrus demenssygdom **velfærdsstatens hær**, som han kalder hendes plejepersonale.

For nylig udkom Thomas Bredsdorff med en bog, der drejer sig om livet med en hustru, der er ramt af demenssygdommen Alzheimers. Bogen er en stor ros til det plejepersonale,

ham og hans kone har mødt undervejs.

“De har gjort mit og Lenes liv så meget mere overkommeligt med den hæslige sygdom på alle leder og kanter. Hver gang jeg skulle et skridt ned ad den vanskelige vej, er det sosu-assistenterne, der har hjulpet mig,” siger Thomas Bredsdorff.

Bogen har fået en utrolig god modtagelse med flotte anmeldelser: “Det har været fantastisk. Men jeg er specielt glad for, at der ikke er nogen, der har sagt, at det var et overgreb mod min syge kone. Mod sådan en anklage

ge havde jeg været forsvarsløs og meget bedrøvet. Men det er jeg ikke stødt på i offentligheden.”

Men trods de gode modtagelser skal man ikke forvente at møde Thomas Bredsdorff til læserrangementer rundt om i landet. “Jeg har fået mange invitationer, men har pænt og høfligt sagt nej tak. Bogen må leve sit eget liv nu. Jeg har optrådt én gang, og det var meget anstrengende. Jeg har fået bekræftet, at jeg ikke har råstyrken til at stå på et podium og tale om min kones sygdom. Det er for hårdt.” ★

Thomas Bredsdorff er 80 år, litteraturprofessor og forfatter. For fem år siden fik hans kone Alzheimers. Han har skrevet bogen 'Tøsne og forsyntia – noget om livet med Alzheimers'.

Bliver du ramt af en ondsindet virus og må blive under dynen i din ferie, kan du have **ret til erstatningsferie**. Se hvilke regler, der gælder.

Syg i ferien – sådan får du erstatningsferie

Sygdom op til ferien

- Bliver du syg, inden ferien starter, kan du vælge at suspendere ferien eller holde den som planlagt.
- At ferien suspenderes betyder, at du har ret til at holde ferien på et andet tidspunkt.
- Hvis du vælger at suspendere ferien, skal du sygemelde dig efter de regler, der gælder for sygemelding på din arbejdsplads. Du skal ikke indhente en lægeerklæring, medmindre din arbejdsgiver ønsker det. Når du raskmeldes, skal du som udgangspunkt genoptage arbejdet.

Sygdom under ferien

- Du har ret til erstatningsferie, hvis du har mere end fem dages sygdom i din ferie i løbet af ferieåret. Har du optjent mindre end 25 dages ferie, har du ret til erstatningsferie efter et forholdsmæssigt færre antal sygedage.
- Retten til erstatningsferie kræver, at du sygemelder dig, og at du kan dokumentere sygdommen, for eksempel ved lægeerklæring eller hospitalsindlæggelse. Du skal selv betale for lægeerklæringen.
- Det er vigtigt at informere din arbejdsgiver så hurtigt, du kan, for de fem 'karensdage' tæller først fra den dag, du melder dig syg.

Foto: Colourbox

Erstatningsferie

- Erstatningsferien skal som regel holdes i samme ferieår, det vil sige inden 1. maj, men den kan overføres til næste ferieår, hvis sygdom gør det nødvendigt.
- Alternativt kan du få den ikke-afholdte erstatningsferie udbetalt.

Feriereglerne

Feriereglerne for ansatte i kommuner og regioner fremgår af den ferieaftale, som forhandlingsorganisationen KTO – der nu hedder Forhandlingsfællesskabet – har indgået med arbejdsgiversiden. Privatanstatte FOA-medlemmer er omfattet af ferieloven. Derudover kan bedre vilkår være aftalt.

Bliver du syg i din ferie, **har du ret til erstatningsferie**, hvis du har mere end fem dages sygdom i din ferie i løbet af ferieåret.

Kilde:
Juridisk konsulent
i FOA Overenskomst
Camilla Bolvig Cazal

Velstand uden velfærd

Jeg har i min tid ikke set et så ubehageligt udspil til fremtiden for den offentlige service. Jeg tænker på regeringens økonomiske plan for årene frem til 2025. Vi er netop kommet ud af en langvarig og dyb økonomisk krise, og nu, hvor opsvinget er i gang, burde vi kunne forvente et udspil, som satte fokus på, hvordan vi genopretter velfærd.

I stedet har regeringen præsenteret en plan, hvor den private sektor skal fylde betydeligt mere, og det offentlige skal på yderligere skrup. Væksten i de offentlige udgifter skal holdes helt nede på 0,3 procent. Det er minus-vækst, så det klodser. Vi får flere ældre, og derfor skulle den årlige vækst ligge på 1,1 procent blot for at holde det nuværende serviceniveau.

[kort sagt]

Regeringens økonomiske plan er helt ude af trit med danskernes ønske om bedre velfærd.

Relationer skabes ikke ved et samlebånd, hvor tempoet kan skrues op eller ned.

kan skrues op eller ned. Relationer skabes ansigt til ansigt mellem en borger og en professionel. Regeringens plan er et signal om, at de næste år vil stå i spareknivens og ikke i genopretnings tegn.

Det er godt nok barskt. Alle undersøgelser viser, at danskerne foretrækker øget velfærd frem for skattelettelser. De rigeste mangler ikke penge, men danskerne mangler service i den offentlige sektor. Kommunerne er stadig 35.000 ansatte bagud i forhold til situationen før finanskrisen.

Samme dag, som regeringen lagde sin plan frem, dokumenterede de økonomiske vismænd, at det kan betale sig at investere i børnene, de syge og de svage – kort sagt i offentlig velfærd. Det gavner beskæftigelsen og samfundsøkonomien på sigt. Regeringen går den stik modsatte vej med forslaget om, at den offentlige sektor skal fylde mindre i den samlede økonomi. Regeringens plan er derfor en helt gal kur. Det er velstand uden velfærd. ★

Dennis Kristensen

Facebook

Løn er kun én ting på ønskelisten

21. maj

Løn er en ting, og det vil være dejligt med mere. Men vigtigere er accept af ens arbejde, tid til at udføre det ordentligt med værdighed, flere hænder, mulighed for frihed, når man ønsker det og har brug for det – det ville være dejligt og vil give større arbejdsglæde, som igen fører positive ting med sig såsom mindre stress og udbrændthed. Vi arbejder altid, når andre har fri. Det burde belønnes bedre, end det er. Hver tredje weekend frem for hver anden ville også gøre, at vi har bedre mulighed for at være sammen med vores kære. Vi har jo også et liv, der skal leves, og har vi det godt, yder vi også mere. Så giv os da flere ressourcer til at udføre det arbejde, vi brænder for.

Helle Falgren Pedersen

Facebook

Feber er ikke eneste sygdomstegn

22. maj

Børn kan godt være syge uden at have feber! Se på, om barnet kan være med i dagens aktiviteter på en god og sund måde. Det er efter min mening IKKE en dagplejers eller pædagogs job at tage temperatur på børnene. Hvis børnene ikke er raske og friske nok til at være afsted, så skal de hjem. Feber eller ej. Ja - Forældre er presset! Men

Det er efter min mening IKKE en dagplejers eller pædagogs job at tage temperatur på børnene.

MORTEN JOCHUMSEN

Hvad mener du?

Her bringer vi uddrag af debatten på FOAs Facebook-side.

det er ikke omsorgsgiverens ansvar at vurdere barnets tilstand via et termometer, men via sin gode erfaring og kendskab til børn og deres trivsel. Syge børn skal være hjemme, lige som syge voksne også er! Feber eller ej.

Morten Jochumsen

Sendt til redaktionen
Bedre bemanding
i psykiatrien er
påkrævet
7. april

Til alle i Folketinget, regioner og andre, der gør sig kloge på, hvad der skal til inden for det psykiatriske område. Hvad med, at I begyndte at tænke på de borgere, der er i behandling, samt personalet. De løsninger, I kommer med, giver ikke mening. Ekstra senge på hospitalerne er kun symptombehandling. Hvis I virkelig vil rykke noget, så skal bemandingen laves om på hele området. Ja, det koster, men vil give over-

skud på den lange bane. Der bør være højst tre beboere pr. personale i dag-/aftenvagt. På den måde vil der være tid til den enkelte patient, og der vil være mulighed for at arbejde med deres vanskeligheder, hvilket igen vil medføre kortere opholdstid på bostederne. Borgernes skal aktiveres, så de har noget at stå op til hver dag. Der skal arbejdes med de handleplaner, der bliver sat op fra sygehusene. Sagt på en anden måde skal borgeren i fokus hele vejen. (forkortet af red.)

Kurt Haaning

Facebook
Nytter ikke at
invitere politikere
med på job
18. maj

Hvad hjælper det at invitere 'spidserne' med på arbejde? De kommer jo aldrig til at opleve en realistisk dag. Hele plejehjemmet bliver gjort pinligt

rent inden, der er friske blomster på bordene og duften af frisklavet kaffe og brød, ekstra personale på arbejde og så videre. Hvis det er et realistisk billede, så klager vi jo ikke.

Marianne Ravn Larsen

Facebook
Børn kan også
have en offdag
21. maj

Nej altså, nu bliver jeg nødt til at komme på banen. Det kan godt være, at jeg bare er heldig eller? Jeg har arbejdet som dagplejer i 28 år, og ja en sjælden gang har jeg nok modtaget et barn, der burde være blevet hjemme på grund af træthed/sygdom, men ellers oplever jeg nogle forældre, der i den grad prøver at være der for deres børn ved sygdom og så videre. Tror, det er vigtigt, at vi, der arbejder med børnene, også forstår, at børn indimellem også kan have en offdag – og det er i min hverdag helt ok.

Bente Skytte

Frygter du at blive hængt ud på Facebook?

Ansatte oplever i stigende grad at få ubehagelige kommentarer fra borgere eller direkte blive chikaneret. Kritikken føles som en offentlig gabestok, siger psykolog.

Tema side 34-41

 Sig din mening på facebook
facebook.com/foadanmark

10.000 reaktioner
På FOAs Facebookside satte artiklen 'Kære Joachim B. Olsen: Vi har en ledig kittel til dig' gang i debatten. Over 10.000 reaktioner i form af likes og kommentarer fra brugere blev det til i alt.

På optagelse

1 Vandløbet. En frø svømmer i vandet. Børnene holder øje med den, mens Solveig og Lauritz forsøger at fange den på GoPro kameraet, som kan komme helt ned i vandet. Optagelserne kan vises på en iPad, når børn og voksne samles på basen i skoven eller om eftermiddagen i børnehaven.

Mikroskop, iPad, GoPro kamera. Med digitalt grej har børnene mulighed for selv at udforske de små detaljer i naturen og zoome ind på dyr og blomster. Pædagogmedhjælper Solveig Rey er digital nøglemedarbejder i Toftegårdens Børnehaves skovgruppe og har altid sin 'værktøjstaske' med. Børnene leger de digitale færdigheder ind og reflekterer over oplevelserne i skoven, når de genser film og billeder.

Af Sofie Janerka ★ foto: Heidi Lundsgaard

[Digital læring]

Alle institutioner i Faaborg-Midtfyn Kommune har en digital nøglemedarbejder og en taske med udstyr. Idéen er, at den digitale læring skal integreres i hverdagen. Uanset om man er i en børnehavebygning eller i skoven.

1

2

2 Godt forberedt.

Inden turen har pædagogmedhjælper Solveig Rey testet, at GoPro kameraet kan 'snakke sammen' med iPad'en, så hele gruppen kan se med. Hun er ikke en digital 'haj', men får rutinen af at prøve igen og igen.

3 Fotograf.

IPad'en er sikret med en vandtæt og stødsikker indpakning, så den kan holde til børn og natur. Børnene er med til at udvælge billeder, som forældrene senere får at se.

4 Lydklemmer.

Børnene kan selv optage og afspille små lydsekvenser på klemmerne og har en fest med det. Klemmerne bliver jævnligt brugt til skattejagt – så fortæller de, hvor næste post er. De kan også bruges som besked hjem til forældrene. Så kan Lia selv fortælle mor og far, hvis hun mangler rent tøj eller solcreme.

4

3

4

i naturen

5 Se mig. Børnene er gode til at hjælpe hinanden med at filme og tage billeder. De er mest fangede af at optage hinanden.

6 Hvad er det? En larve bliver pludselig genstand for en håndfuld børns opmærksomhed. Mikroskopet forstørrelser det lille kræ, og via bluetooth kan børnene se den på en iPad.

7 Helt tæt på. Solveig har taget billeder af larven, så børnene kan studere den igen senere på dagen og tale om, hvordan den ser ud og bevæger sig.

8 Svævebane. Der er også plads til helt almindelig leg i skoven. Der kan komme god fart på den store svævebane, som er sat op fra toppen af bakken.

9 Analogt. Det skal ikke være digitalt det hele. I bussen frem og tilbage mellem børnehaven og skoven, får børnene udleveret 30 år gamle Rasmus Klump tegneserier. Til stor begejstring.

det virker

Et medlem præsenterer et **arbejds- eller legeredskab**, som er en gevinst for pædagogikken eller en lettelse i det daglige arbejde. Har du lyst til at fortælle om dit – så skriv til: men@foa.dk

Dorthe Rye Rasmussens tips til lydbingo

- På nettet kan du finde masser af billeder til lydbingo. Fugle, køretøjer, værktøj, vejrfænomener. Alt, hvad der giver lyd, kan bruges. Vælg enkle billeder uden for meget i baggrunden.
- Med et stykke karton kan du gøre dine billedkort mere stive og holdbare. Og hvis de også lamineres, kan de fint holde til vådt vejr udenfor.
- Husk at runde hjørnerne, så børnene ikke stikker sig eller river sig på kortene.

[cv]

Navn: Dorthe Rye Rasmussen

Alder: 37 år

Uddannelse: Social- og sundhedshjælper

Job: Dagplejer i Middelfart gennem godt og vel ti år

Dagplejer Dorthe Rye Rasmussen sprogstimulerer de små med **genkendelige billeder af ting, der laver lyde**.

Lydbingo tænder opmærksomheden

Hvordan spiller man lydbingo?

Når vi hører en flyvemaskine, peger vi op og siger: "Se, en flyvemaskine". Derefter går vi hen og finder et billedkort med en flyvemaskine. Enten sætter jeg fem-syv billeder op på en væg med elefantsnot, eller også ligger kortene bare på bordet. Lydbingo er en sjov måde at kombinere lyde og billeder. Også udendørs.

Hvad lærer børnene?

Vi er blevet meget opmærksomme på lydene omkring os. Og når én springer afsted for at hente det rigtige kort, får de andre øvet sig i at vente på tur. Vi har lært at høre forskel på ambulancer, brandbiler og politibiler. Det, synes især drengene, er sejt.

Hvilke fordele vil du fremhæve?

Lydbingo tager udgangspunkt i, hvad børnene oplever og interesserer sig for nu og her. Det kræver ikke, at jeg først samler deres opmærksomhed om en aktivitet.

Et billedkort kan de let forholde sig til og genkende, og det giver tit anledning til en god snak. For eksempel har vi både et billede af en due, der siger 'U-UU', og et billede af en sangfugl, der siger 'pip-pip' – så lærer børnene, at der er forskel på fugle.

Hvor stammer idéen fra?

Et højt stakit om haven gør, at vi ofte ikke kan se, hvor lydene kommer fra. Så gætter vi. Leger med lydene. Børn er gode lyttere. Og jeg har altid brugt rigtig mange billeder i det daglige. Også til dialogisk læsning. ★

karin.svennevig@gmail.com

Flere ansatte til omsorg søges

Der er for lidt tid til at yde omsorg for børnene i vores daginstitutioner. FOA har siden 2010 spurgt ledere og ansatte i daginstitutioner, om de mener, at de kan yde den nødvendige omsorg for børnene.

Og igen i 2017 svarer godt halvdelen af de ansatte, at det kan de ikke.

Det giver ingen mening, at alle,

der interesserer sig for børneområdet – forskere, politikere, fagforeninger og andre – igen og igen taler om, hvor vigtig den tidlige indsats er, når vi stadig ikke kan sikre vores børn den helt almindelige omsorg, der skal til på en helt almindelig hverdag. Der er børn, der jævnlige oplever, at de ikke bliver trøstet, når de er kedede af det, hjælp til at komme ind i en leg eller hjælp ud af en konflikt. Det er ikke godt nok.

Godt halvdelen af de ansatte i daginstitutionerne oplever jævnlige, at de ikke har haft mulighed for at yde den nødvendige omsorg! Der er stadig politikere og kommunale embedsmænd, som mener, at der er tilstrækkeligt med ansatte i de danske daginstitutioner. Det er der ikke.

FOA sender hvert år rapporten 'Daginstitutionernes hverdag' til kommunerne, hvor undersøgelser af skemalet alenetid, børnegruppernes størrelse, de ansattes oplevelse af ikke at kunne yde tilstrækkelig omsorg med mere er samlet. KL og regeringen har skærpet deres fokus på de tidlige år i børns liv. Men FOA må fortsat insistere på, at der skal ansættes mere personale i vores daginstitutioner. ★

Mogens Bech Madsen

Af Mogens Bech Madsen, sektorformand ★ foto: Jørgen True

[kort sagt]

Der er for lidt tid til at yde omsorg for børnene i vores daginstitutioner.

40

konkurer har der været i den private hjemmepleje siden 2013. I alt er 12.000 borgere blevet ramt. Omkring halvdelen af dem bor i Nordjylland.

Kilde: foa.dk

Flere får førtidspension

Antallet af danskere, der får tildelt førtidspension, steg sidste år. Det skete efter flere års fald. I 2016 fik 7.601 tildelt førtidspension, hvor det i 2015 var 6.914. Der har dog stadig været et generelt fald i antallet af førtidspensioner de senere år. I 2011 var det f.eks. næsten 16.000, der fik tildelt førtidspension.

Kilde: fagbladet3f.dk

Sosy'ere oftest udsat for sexchikane

Social- og sundhedsassistenter er den faggruppe, der er mest udsat for sexchikane. Det viser en ny undersøgelse fra det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø. Den viser også, at antallet af danskere, der føler sig udsat for sexchikane er steget de senere år: Fra 2,8 procent i 2012 til 3,7 procent i 2016.

Kilde: dr.dk

Gå på opdagelse i dagplejens historie

I anledning af dagplejens 50 års fødselsdag, som fejres rundt om i kommunerne, har Pædagogisk Sektor i FOA udarbejdet en pjece, som beskriver dagplejens udvikling fra at være en nødløsning og frem til i dag, hvor det er et pædagogisk pasningstilbud på lige fod med øvrige kommunale dagtilbud.

Læs mere

foa.dk/publikationer

Mangler tid til at trøste

52 procent af medarbejderne i børnehaver og vuggestuer oplever, at de flere gange om ugen eller dagligt ikke kan give tilstrækkelig omsorg til børnene, viser en ny undersøgelse. Den manglende omsorg kommer til udtryk ved, at de ansatte ikke kan nå at give et barn trøst, at de ikke har tid til at tage sig af konflikter mellem børn, og at de ikke kan tage sig af børn, der har svært ved at komme med i legen.

Kilde: Daginstitutionernes Hverdag, Bureau 2000, 2017.

Læs mere

foa.dk/publikationer

De små siger

I min dagplejegruppe øver vi os på at vente, når nogen er i gang med at fortælle noget. Sara er ved at sige noget til mig, og Rasmus begynder også at fortælle.

Jeg siger til Rasmus: **“Du må lige vente lidt. Jeg skal høre, hvad Sara siger.”**

Rasmus: **“Nå, så må jeg jo snakke med mig selv.”**

Indsendt af dagplejer Connie Christensen, Silkeborg, som har vundet et gavekort på 250 kroner til COOP Danmark. Du deltager i konkurrencen ved at sende dit sjoveste børnecitat til redaktionen@foa.dk

Foto: Kasper Søby Jensen

Sikker strandtur

Hvis du er så heldig at arbejde et sted, hvor I har mulighed for at drage til stranden med børnene, så tjek de anbefalinger, som Rådet for Større Badesikkerhed har lavet til pædagoger og dagplejere. Rådet opfordrer blandt andet til at medbringe en fløjte og afmærke badeområdet tydeligt.

Læs mere

badesikkerhed.dk

Foto: Colourbox

Regeringens plan for flere pædagoger er en dråbe i havet.

BØRNEORDFØRER FOR DE RADIKALE LOTTE ROD I POLITIKEN OM REGERINGENS 580 MILLIONER KRONER TIL DAGTILBUD

God plads giver god trivsel

Du kan stå på hovedet for at skabe pædagogiske aktiviteter for børnene, men de fysiske rammer skal også være i orden, for at det batter. Ny forskning udpeger udemiljø og antal kvadratmeter pr. barn som afgørende for et dagtilbuds kvalitet og børnenes trivsel. Øvrige afgørende faktorer er normering, børnegruppens størrelse og uddannelsesniveau hos personalet.

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut

25

dage. Så lang var den gennemsnitlige barsel for danske fædre i 2015, viser nye tal. Det er langt mindre end de fire måneder, som EU-kommissionen foreslår at øremærke til fædres barsel.

Kilde: Danmarks Statistik

Barnets første 1.000 dage

De første tre år i et barns liv er afgørende. Det er her, negativ social arv skal bekæmpes, siger en rapport fra Egmont Fonden, der har samlet data fra forskere, cases og 568 ledere af vuggestuer og dagplejere. Blandt andet viser rapporten, at de børn, der er bagud sprogligt i treårsalderen, har adfærdsproblemer i 11-årsalderen og klarer sig dårligere ved folkeskolens afgangsprøve.

Kilde: Egmont Fonden, Egmont-rapporten "En bedre start", 2016.

At være i dagpleje er et eventyr

Konen med æggene fra H.C. Andersens eventyr findes i virkeligheden. Til daglig hedder hun Birthe Hansen og er dagplejer i Rødovre Kommune. Birthe Hansen og hendes dagplejebørn er klædt ud i anledning af 'Dagplejens dag', der i år lå 10. maj og havde 'de gode gamle dage på landet' som tema i Rødovre. Dagplejens dag fejres hvert år den 2. onsdag i maj over hele landet med forskellige aktiviteter, der skal sætte fokus på dagplejen som et godt pasningstilbud til de yngste børn.

Se video

på fagbladetfoa.dk/dagplejensdag2017

Brug for bedre evaluering

Refleksion over egen praksis skaber bedre læring.
Derfor vil evaluering komme til at fylde mere i fremtidens dagtilbud.

.....
Af **Jonna Toft**

tema Evaluering

De fleste dagtilbud er gode til at dokumentere, for eksempel med fotos og fortællinger. Men ofte får man ikke lavet den evaluering, som viser, om børnene fik gode muligheder for at lære og udvikle sig. Det fremgår af 'Master for en styrket pædagogisk læreplan'. Den bygger på undersøgelser fra blandt andre Danmarks

Evaluering sinstitut (EVA) og er en del af forarbejdet til den nye lov om en styrket læreplan, som forventes vedtaget til efteråret.

Evaluering giver vigtig viden

"Det er ikke nok at være god til dokumentation. Det er mindst lige så vigtigt at vurdere, om målet og intentionerne, som man gerne ville indfri,

Evaluering handler især om, at de voksne har blik for deres egen rolle.

.....
ANNE KJÆR OLSEN, UCC

egentlig blev opfyldt," siger **Anne Kjær Olsen**, der har skrevet om evaluering i masteren. Hun er tidligere chef for dagtilbud hos EVA og nu uddannelseschef på professionshøjskolen UCC.

Evaluering skal tænkes ind i hverdagen og ikke kun i særligt planlagte forløb. Den kan for eksempel handle om samspillet mellem børn og voksne. "Via evaluering kan medarbejderne lære, hvad de kan gøre anderledes for at skabe bedre læring, udvikling og trivsel," siger Anne Kjær Olsen. Af masteren fremgår det, at personale, der har en selvkritisk og reflekterende tilgang til arbejdet, bedre kan se behov for ændringer. Er man ikke vant til at forholde sig fagligt selvkritisk, har man en tendens til at finde årsager i børnene, vejret eller andre ydre faktorer og vurdere sig selv lidt for positivt.★

jonna@periskop.dk

Ny styrket læreplan på vej

'Master for en styrket pædagogisk læreplan' beskriver det pædagogiske grundlag for dagtilbud og sætter en ramme for udviklingen af læreplanstemaer og brede læringsmål.

Læs mere

socialministeriet.dk

Redskaber til evaluering

Rundt om i børnehaver, vuggestuer og i dagplejen bliver der brugt mange forskellige redskaber til dokumentation og evaluering. Danmarks Evaluering sinstitut er i gang med at kortlægge, hvilke redskaber der anvendes, så dagtilbud og kommuner får et bedre grundlag for at vælge de bedste.

Kilde: Danmarks Evaluering sinstitut

Efter at have evalueret på forløbet **er det lykket for dagplejer Rikke Nielsen at flytte sangleg ned på gulvet igen.** I en periode foregik sang oppe ved et bord, fordi en af drengene havde svært ved at håndtere de mere løse rammer på gulvet og gik væk.

Hvad ser jeg hos børnene?

Hver fredag evaluerer dagplejer Rikke Nielsen ugens aktiviteter. Det giver hende et **dybere indblik i børnenes udvikling.**

Af Jonna Toft ★ foto: Heidi Lundsgaard

Læs videre på næste side →

Hvad er evaluering?

- Evaluering er en systematisk vurdering af sammenhængen mellem det læringsmiljø, som det pædagogiske personale har stillet til rådighed for børnene, og børnenes trivsel, læring og udvikling.
- Formålet er faglig refleksion og at udvikle kvaliteten af den pædagogiske praksis.
- Evaluering skal blandt andet skabe øje for de 'blinde pletter', hvor man ikke selv får øje på behovet for forbedringer.

Kilde: Master for en styrket pædagogisk læreplan

Redskaber hjælper til at give overblik

- I Odense Dagpleje Syd, hvor Rikke Nielsen arbejder, bruges forskellige redskaber til evaluering.
- Relationscirklen hjælper til at give et overblik over relationer mellem børnene og mellem barn og voksen.
- Læringshistorie skrives af dagplejeren, hvis der er en særlig udfordring med et barn. Den indgår i et inklusionsskema, som dagplejeren bruger, når hun mødes med dagplejepædagogen.

[cv]

Rikke Nielsen

Alder: 46 år

Uddannelse:

Edb-assistent og kontorassistent

Job: Dagplejer siden 2008

→ Hvad ser jeg hos børnene?

De fire børn skråler glade med, da dagplejer **Rikke Nielsen** begynder på sangen om koen. Den har nemlig horn! Og siger Muuhhh!

Børnene sidder på gulvet i Rikkens hjem i Højby syd for Odense. Men i en lang periode foregik sang oppe ved bordet, for en af drengene havde svært ved at håndtere de løsere rammer på gulvet. Han gik væk.

"Når jeg evaluerede, kunne jeg se, at det gentog sig, så her var noget at arbejde med. Vi prøvede at sidde ved bordet og synge, og så var der ingen problemer. Sene-re flyttede jeg stille og roligt sang ned på gulvet igen, hvor der er bedre plads til fagter, og nu er han helt med," fortæller Rikke Nielsen.

7
tips til god
evaluering

Side 26-27

Evaluering giver fokus på udvikling

Hver fredag, når børnene er lagt til ro, finder

hun sin logbog og nogle evalueringsskemaer frem og gennemgår ugens aktiviteter. Dagplejegruppen tilrettelægger temaer, der udmønter sig i forskellige aktiviteter alt efter børnenes alder og behov.

"Jeg tænker over børnenes reaktioner: Var alle med, da vi formede boller, eller ville én ikke røre dejen? Hvilke tegn så jeg på børnene? Og hvad med mig selv? Er der noget, jeg kan gøre anderledes næste gang, så de får bedre muligheder for at lære og udvikle sig?" forklarer hun.

Til hjælp har Rikke Nielsen forskellige redskaber fra Dagplejen Odense Syd, for eksempel relationscirklen, og hun skriver korte læringshistorier.

"Jeg synes, det er spændende at evaluere. Jeg får bedre indblik i børnenes

Det er spændende at evaluere, synes dagplejer Rikke Nielsen, for **det bliver tydeligt, hvordan hvert barn udvikler sig.**

udvikling, og det er fint at gå tilbage og se, hvor de var, da vi startede med et forløb. Uden den systematiske evaluering ville jeg nok ikke tænke helt så meget over, hvordan jeg hele tiden kan målrette aktiviteterne til hvert enkelt barn.”

Sparrer med kollegerne

Når dagplejegruppen mødes hver anden tirsdag, skiftes dagplejerne til at stå for aktiviteten, lave dokumentation og lede evalueringen. Her sparrer de med hinanden om børnene.

Kræver et barn en særlig indsats, samarbejder Rikke Nielsen med sin dagplejepædagog. Via et særligt skema fortæller hun om sine iagttagelser og oplevelse af situationen, og pædagogen kan dermed få et indblik i, hvad der er på spil. Sammen sætter de et forløb i gang, som kan vende udviklingen.

”Når vi gør en indsats og følger den tæt, evaluerer på den og retter til, så vi hele tiden har barnets udvikling i fokus, så flytter det noget,” smiler Rikke Nielsen.★

jonna@periskop.dk

Sådan skaber Rikke læring

Selv at tage tøj på er en af de hverdagsaktiviteter, som Rikke Nielsen evaluerer.

1. Læringsmål:

- Selvhjulpethed: Børnene skal lære selv at tage udetøj på.

2. Pædagogiske aktiviteter:

- De to store børn skal selv tage overtøj og sko på.
- De to små børn skal selv hente deres overtøj og sko.

4. Evaluering og fastsættelse af nye mål:

- Hvad gik godt, og hvad skal der arbejdes med?
- Var jeg for styrende i processen?
- Stod jeg i vejen for børnenes initiativ?
- Fik de lov at bruge den tid på for eksempel lynlås og spænder, som de havde brug for?
- Kan jeg stille lidt højere forventninger i næste uge, eller skal vi blive på samme niveau som nu og øve lidt mere?

3. Dokumentation:

- Fortælling i logbogen om, hvad hvert barn skulle have hjælp til.

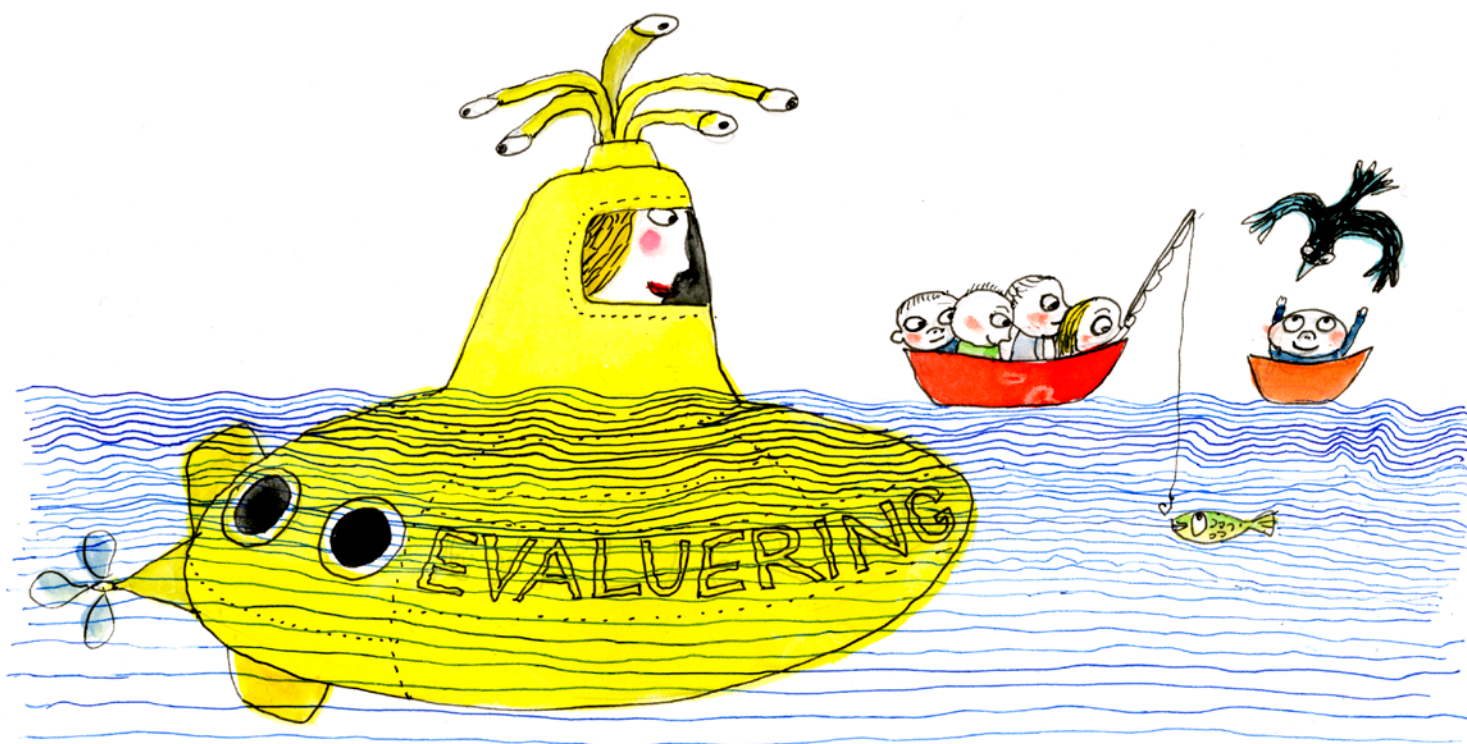
Evalueringscirklen er en af Rikke Nielsens egne arbejdsmetoder og ikke en af Dagplejen Odense Syds metoder.

Hver fredag gennemgår Rikke Nielsen ugens aktiviteter og **reflekterer over, hvad der gik godt**, og hvad hun kan gøre anderledes næste gang.

7 tips til god evaluering

Af Jonna Toft ★ illustration: Lilian Brøgger

1 Fokuser på læringsmiljø

Evaluering skal både handle om de aktiviteter, I laver med børnene, og om det liv, der udspiller sig omkring aktiviteterne. Var der en god stemning? Hvad kan de voksne gøre bedre? Hvordan styrker man børnenes muligheder for læring, trivsel og udvikling? Evalueringen skal blandt andet skabe øje for de 'blinde pletter', hvor man ikke umiddelbart ser et behov for forandringer i egne handlinger.

2 Tænk evaluering ind tidligt

Evaluering skal tænkes ind allerede, når man vælger mål, aktiviteter og metoder. Så kan man bedre overveje, hvilke dokumentationsformer og evalueringsformer, der vil fungere bedst.

3 Hverdagsspørgsmål

En hverdagsevaluering kan for eksempel have fokus på:

- Var børnene optaget af det, de skulle lave?
- Hvordan var samspillet mellem børnene? Og mellem børn og voksne?
- Blev alle børn set og hørt?
- Var der børn, der ikke fik den opmærksomhed, de burde få? Hvorfor?
- Hvilket børnesyn og læringssyn ligger til grund for den voksnes måde at reagere på i forhold til børnene?

4 Inddrag børnene

Når det giver mening, så inddrag børnene i evalueringen. Spørg dem, hvordan de kunne tænke sig aktiviteten næste gang.

5 Hvad skal dokumentationen bruges til?

Skeln mellem dokumentation, som I laver for forældrenes skyld, og dokumentation, der skal bruges til evaluering og munde ud i en bedre pædagogisk praksis.

6 Eksperimentér

Afprøv forskellige former for dokumentation, for eksempel fortællinger, fotos, relations-skemaer, børneinterviews, tegninger, video eller lydoptagelser af samtaler med børnene. Hvad siger vi til børnene, og hvad siger de til os? Hvilket udbytte giver de forskellige metoder?

7 Brug hinanden

Vær nysgerrig over for dine kollegers praksis. Spørg konstruktivt og åbent. Konkrete situationer kan danne grundlag for en god faglig samtale om pædagogik.

Kun iført ble bliver børnene i Børnehuset Hobbitten hver onsdag sluppet løs i motorikrummet og får lov til at mærke deres kroppe.

Af Louise Graa ★ foto: Lars Aarø

Bleræs booster børns gåpåmod

[cv]

Navn: Iben Hagensen

Alder: 46 år

Uddannelse: Cand.mag.

Job: Pædagogmedhjælper i Børnehuset Hobbitten og tilidsrepræsentant i Dagtilbud Hasle

Børnehuset Hobbitten

Hobbitten er en integreret institution og en del af Dagtilbud Hasle i Aarhus Kommune

'Bleræs' stimulerer de primære sanser

- Vestibulærsansen eller labyrintsansen kan f.eks. trænes ved at bruge hængeskøjler og balancebolde.
- Taktilsansen eller følesansen bliver stimuleret ved at lade børnene få tøj af.
- Kinæstesisansen eller muskel-/ledsansen, her er ribber og ramper gode redskaber.

17 måneder gamle Solveig placerer koncentreret sine små hænder på et træbræt, der står skråt op ad en ribbe. Hun tøver et øjeblik for så med en vældig kraftanstrengelse at bestige det og kigge ned på sit publikum med stolt mine.

"Sådan, Solveig! Giv mig en flad femmer. Skal vi prøve at sætte rampen lidt op?"

Ordene kommer fra **Iben Hagensen**, der er pædagogmedhjælper i Børnehuset Hobbitten. Hun er i gang med onsdagens faste formiddagsaktivitet 'bleræs' sammen med vuggestuebørnene fra Rød Stue.

De små ræser rundt uden tøj på i det godt opvarmede motorikrum og sanser de forskellige flader, når de balancerer på farverige skumfigurer, gynger i hængeskøjler og sidder og hopper på toppen af store balancebolde.

Hobbittens fokus på motorik har givet mere harmoniske og robuste børn, fortæller Iben Hagensen.

"Til 'bleræs' pakker vi børnene ud, så de mærker deres kroppe og får trænet alle deres sanser. Vores holdning er, at al anden indlæring bliver nemmere, når grundmotorikken er på plads, og det gør også vores job sjovere," siger hun.

Okay at falde

Hobbitten indførte 'bleræs' i 2014 og indrettede samtidig et motorikrum til formålet. Tiltaget støtter op om Aarhus Kommunes mantra, der handler om robuste børn, forklarer Iben Hagensen.

"Kan et barn være i sin egen krop på en god måde, har det også mere overskud til at møde de udfordringer, der måtte komme."

Arme og ben vil ikke altid lystre hos de små, og indimellem falder de, men i Hobbitten øver de sig i at sige pyt: "Man hjælper ikke børn ved straks at løbe hen til dem. De må gerne blive udfordret en lille smule. Vi presser dem ikke ud, hvor de bliver bange og kede af det, men det er okay, hvis underlæben bæver lidt," siger Iben Hagensen.

Ingen kropsforskrækkelse

Lis Mortensen er pædagog i Hobbitten og har videreuddannet sig til motorikvejleder. Hun fremhæver, at afklædningen af børnene er nødvendig for at få det optimale ud af motoriktræningen.

"De mærker, hvor de selv starter og slutter, de får hud mod hud-kontakt, der udskiller gode hormoner, og deres bevægelighed bliver bedre," siger hun.

Til 'bleræs' får børnene også massage og fodbad. Og forældrene er helt med på ideen med de bare kroppe, siger Lis Mortensen.

"Vi fortæller forældrene, hvad vores tilgang er; at vi er imod kropsforskrækkelse og oplever mindre gråd og færre konflikter, fordi børnene har en større tolerance over for hinanden. Det har de blandt andet, fordi de har lært at mestre deres egen krop."★

louisegraachristensen@gmail.com

Som små tarzaner svinger, hopper og løber børnene i Hobbitten begejstret rundt **kun iført ble** i det lune motorikrum.

Efter en faldulykke kørte Dan Dyva med hjælp fra FOA en erstatningssag mod sin arbejdsgiver. Trods sagen har han **bevaret et godt forhold til sin arbejdsplads**.

Fik hjælp til ekstra erstatning

Vejen til erstatning

2014 Januar

Dan Dyva falder ned i en uafdækket skakt og skader skulder og knæ.

2015 Juni

Dan Dyva får anerkendt arbejdsskade og varigt mén på 18 procent. Han får en arbejdsskadeerstatning på 107.070 kroner.

Juli

Dan kontakter sin fagforening, FOA1, der henvender sig til Høje-Taastrup Kommune.

2016 April

FOA stævner Høje-Taastrup Kommune som erstatningsansvarlig i forbindelse med uheldet.

December

Sagen afgøres ved forlig. Dan Dyva får 42.085 kroner i erstatning for svie og smerte.

Teamleder i Høje-Taastrup Kommune **Dan Dyva** var ved at tjekke videoovervågningen i daginstitutionen Bakkehuset, da han pludselig faldt ned i et to meter dybt hul.

Et byggefirma havde fjernet risten over skakten og glemt at lægge den tilbage. Faldet betød skader i skulder og knæ.

De næste to år gennemgik Dan Dyva fire operationer i knæet og en i skulderen.

Teamlederen er vant til at klare tingene selv, så han tænkte ikke på at henvende sig til sin fagforening.

Han anmeldte selv arbejdsskaden og fik anerkendt varigt mén på tilsammen 18 procent i skulder og knæ. Arbejdsskadesagen udløste en erstatning på 107.070 kroner.

“Det var faktisk min chef, der gjorde mig opmærksom på, at jeg måske også skulle søge erstatning for svie og smerte,” siger Dan Dyva.

En god sag

Dan Dyva tog derefter kontakt til FOA, og her kunne advokat Marlene Gjedde meddele ham, at han havde en god sag.

Med mindre der er tale om en privat grundejer, er det nemlig altid arbejdsgiverens ansvar, at arbejdsstedet er indrettet forsvarligt. Det gælder også for en udekørende medarbejder som Dan Dyva.

“Da jeg først havde henvendt mig til FOA, gik det hele slag i slag,” siger han.

Han har kun været sygemeldt sammenlagt 69 dage i forbindelse med ulykken, og det har hver gang været, når han skulle igennem en af de mange operationer.

“Jeg kan ikke holde ud at sidde derhjemme,” konstaterer Dan.

Åbenhed og forståelse

Dan Dyva har været åben over for sin arbejdsgiver om forløbet i erstatningssagen, og både han og FOA har lagt vægt på, at det gode forhold til arbejdspladsen skulle bevares. Også selvom der kørte en erstatningssag.

Arbejdspladsen har også taget hensyn til Dan Dyva undervejs i forløbet og for eksempel flyttet møder til stueetagen, så han ikke skulle gå på trapper med sit dårlige knæ.

“Man bør ikke være bange for at få ødelagt forholdet til arbejdspladsen, selvom man kører en sag.”

DAN DYVA, TEAMLEDER
I HØJE-TAASTRUP KOMMUNE

Erstatningssagen blev afgjort ved et forlig, og Dan Dyva har fået 42.085 kroner i erstatning for svie og smerte.

Beløbet deles mellem Høje-Taastrup Kommune og byggefirmaet Enemærke & Petersen.

“Jeg har talt meget med min nærmeste leder under hele forløbet, og der har ikke været nogen ‘hard feelings’. Jeg synes, det er vigtigt med åbenhed, også over for direktionen. Man bør ikke være bange for at få ødelagt forholdet til arbejdspladsen, selvom man kører en sag mod sin arbejdsgiver.

Da Dan Dyva henvendte sig til FOA, viste det sig, at **han var berettiget til endnu en erstatning**, fordi arbejdsgiveren har ansvaret for, at arbejdsstedet er indrettet forsvarligt.

Det har været forholdsvis ukompliceret. De har jo også set, hvordan jeg har gået og haltet og haft ondt i to år.

Og i dag løber jeg op ad trapperne

igen,” siger Dan Dyva. ★

mail@anniheiberg.dk

Dokumenter uheldet

Arbejdsgiveren har pligt til at sørge for, at dit arbejdssted er indrettet forsvarligt – også når du har skiftende arbejdssteder.

- Det er vigtigt, at din arbejdsgiver straks bliver orienteret om uheldet og årsagen til det – om det var et hul, vådt på trappen, mv.
- Tag et foto og lav evt. en rekonstruktion, så der ikke senere opstår tvivl.
- Kontakt din FOA-afdeling så hurtigt som muligt.

Ung nok til at blive gammel?

Susanne Pedersen er dagplejer i Slagelse Kommune og har svært ved at beslutte, hvornår hun skal gå på efterløn. For at forstå reglerne har hun og manden holdt møder med banken, a-kassen og de to pensionskasser, hun har opsparing i. Susanne er født i 1955 og omfattet af den såkaldte udskydelsesregel.

“Der er så mange forhold med betydning for, hvornår det er bedst at gå. Der er ingen facitliste. Der er plusser og minusser ved det hele, og så er der det mentale: Hvad nu, hvis jeg ikke skal stå op til noget hver dag?”

Susanne finder situationen forvirrende og frustrerende, ikke kun af økonomiske grunde.

“Bliver du for hurtigt gammel, hvis du går? Du skal være ung nok til at blive gammel. Ung nok til at nyde friheden. Når alting er faldet på plads, og hvis helbredet er til det, har jeg mange planer for, hvad jeg skal med min fremtid. Lave kreative ting, se verden, begynde at motionere ...” ★

Efterlønsdato afgør økonomien

Systemet **belønner folk med ret til efterløn for at blive i arbejde**. Få hjælp til at kende reglerne, inden du går.

Af Lis Hornø

Du overvejer måske at gå på efterløn, hvis du er født i 1954-1955. Men der er kontante fordele ved at arbejde videre i to år og lægge 3.120 løntimer, før du går. Det kaldes udskydelsesreglen. **Trine Jørgensen**, juridisk konsulent i FOAs A-kasse, siger:

“Opfylder du ikke den regel, vil din sats maksimalt være 91 procent af højeste sats, og alle dine pensioner modregnes i efterlønnen, uanset om de udbetales eller ej. Venter du derimod, til du opfylder udskydelsesreglen, kan du opnå højeste efterløns-sats, og kun løbende udbetalte pensioner, der er oprettet som led i et ansættelsesforhold, bliver modregnet.”

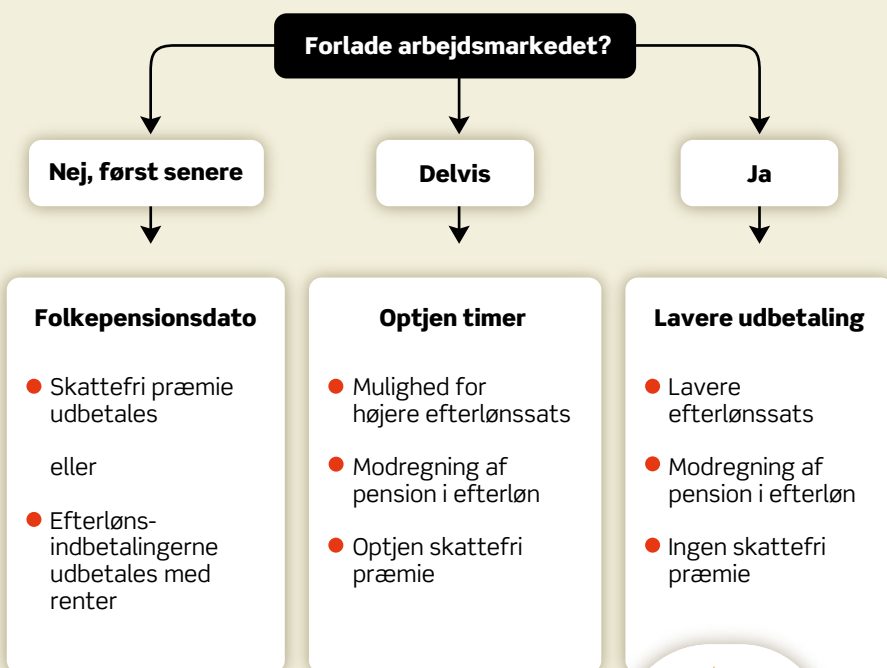
Reglerne for modregning er komplekse, og modregningen afhænger af, hvad man har sparet op i pension. Er opsparingen stor, trækkes flere kroner fra efterlønnen, end hvis den er lille.

Det er vigtigt at søge om et efterlønsbevis, så man har det, når man når efterlønsalderen. Beviset kommer ikke af sig selv, men a-kassen skriver til medlemmer, der skal søge.

“Først fra det øjeblik, man har et efterlønsbevis, optjener man timer i forhold til udskydelsesreglen. Du skal være til rådighed for arbejdsmarkedet på det tidspunkt, du går på efterløn. Efterlønsbeviset er en garanti for, at du har ret til at gå på efterløn, selv om du bliver syg,” siger Trine Jørgensen. ★

Efterlønsbevis og hvad så?

Her kan du se de overvejelser, du bør gøre dig, når du har ret til efterløn og overvejer, om du skal forlade arbejdsmarkedet eller blive. Eksemplet gælder alle fødselsårsgange.

Skal jeg gå eller blive?

Kilde: Økonom Søren Dijohn, PenSam

[Bag om ordet]

Udskydelsesreglen giver økonomisk belønning til folk født før 1. juli 1959, der har et efterlønsbevis, men udskyder overgangen til efterløn. Dels kan de få en højere efterlønssats, dels en skattefri præmie. For at opfylde reglen skal man arbejde et vist antal timer. Hvor længe man skal udskyde, og hvor meget man skal arbejde, afhænger af, hvilket år man er født.

Kilde: Borger.dk m.fl.

Skattefri præmie er for alle

Alle årgange kan optjene en skattefri præmie ved at arbejde efter det tidspunkt, hvor man har ret til at gå på efterløn. Da efterlønssalderen stiger med ens fødselsår, skal yngre arbejde færre timer end ældre, før de begynder at optjene præmien.

Kilde: FOA A-kasse

I tvivl om reglerne?

Har du svært ved at overskue, hvordan din økonomi kommer til at se ud, hvis du vælger at gå på efterløn, så snart du har mulighed for det, eller bliver på arbejdsmarkedet, så spørg din a-kasse og PenSam til råds. De kan lave økonomiske beregninger af de forskellige scenarier for dig.

Kilde: PenSam

Spørg bare

Har du et spørgsmål om din privatøkonomi, du gerne vil have svar på? Så send dit spørgsmål til **brevkasse@foa.dk** eller udfyld formularen på **foa.dk/brevkasse**, og redaktionen vil kontakte en ekspert, der kan hjælpe dig med at få svar på dit spørgsmål.

Ansatte hænges ud på nettet

Medarbejdere oplever i stigende grad at blive hængt ud på **sociale medier som Facebook og YouTube**. Det kan være ødelæggende, mener psykolog.

.....
Af Marie Brynskov

Fra onde kommentarer til direkte chikane af navngivne medarbejdere i lukkede Facebook-grupper, på blogs og på hjemmesider. Det er blevet en risiko at blive hængt ud på nettet i forbindelse med sit arbejde. Flere kommuner oplever problemet og laver handleplaner, der skal klæde medarbejdere og ledelse på til at håndtere problemet.

“Det er en problemstilling, der fylder rigtig meget,” siger **Per Jensen**, chef for HR og Organisation i Aarhus Kommune, der oplever chikanen som et stigende problem, særligt i afdelinger med direkte kontakt med borgerne.

Derfor er kommunen i gang med at lave nye retningslinjer.

Stigning i henvendelser

Falck Healthcare leverer psykologhjælp til arbejdspladser. De mærker tydeligt en stigning i henvendelser om problemet.

“At vi overhovedet hører om det, og ansatte kommer til os med det, er et tegn på, at der er en stigning i den slags sager,” siger chefpsykolog i Falck Healthcare, **Annette Gaard**.

De digitale krænkelser går i høj grad ud over ansatte, der har tæt kontakt med borgere og pårørende, der sætter sig til tasterne, når de er utilfredse.

“Personale bliver for eksempel konfronteret på nettet med, at ‘min mor har ikke været i bad,’ og man ved, hvilken medarbejder der er tale om,” siger Annette Gaard.

Offentlig gabestok

Kritikken føles som en offentlig gabestok. Det gør ekstra ondt, når man har et job, hvor man ser sig selv i rollen som hjælper.

“Men det gør modparten, der svarer tilbage for eksempel på Facebook, ikke. Det rammer hårdt, fordi forældrene i børnenes klasse pludselig kan se, hvordan du bliver beskrevet i dit job. Uden at du kan tage til genmæle, da de fleste arbejdspladser har en holdning om, at man ikke udtaler sig på nettet. Det er intimiderende,” siger psykologen. ★

mbry@foa.dk

Arbejdsgiveren skal beskytte

Ifølge Arbejdsmiljøloven har arbejdsgiveren pligt til at forebygge arbejdsrelateret vold, trusler og chikane – også uden for arbejdstiden. Det gælder også, når trusler og chikane foregår digitalt.

Kilde: Bekendtgørelse om arbejdsrelateret vold uden for arbejdstid §12

Tillidsrepræsentant i Hasle Hjemmepleje
Susanne Skøld
fik sig lidt af et chok, da hun gik på Facebook.

“Man føler, man ikke slår til”

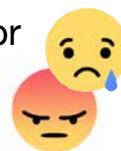
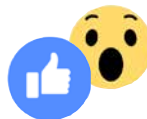
Et tv-indslag om en utilfreds borger
kastede Hasle Hjemmepleje ud i et
stormvejr på Facebook.

Af Marie Brynskov ★ foto: Pelle Rink

Læs videre på næste side →

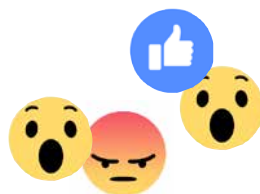
“Men alle får jo også lov til at uddanne sig indenfor vores fag, som måske ikke burde arbejde med mennesker. Trist udvikling.”

“F. F. MENNESKER helt ærligt det er sku da en del af jeres job. Så må man sku lave noget andet.”

“Hold hold hold.. selvfølgelig skal hun sgu da tørres... at man så skal ned og bukke sig/kravle, ja, det kan være vilkårene.. så skulle man nok have fundet sig et andet erhverv.”

Kommentarer på TV2 Bornholms Facebookside efter indslag om Hasle Hjemmepleje.

Tillidsrepræsentant Susanne Skøld oplevede i tiden efter, at Hasle Hjemmepleje røg ind i en shitstorm på Facebook, **at beboere og pårørende stillede spørgsmål** ved hendes og kollegernes faglighed.

Trusler på nettet er arbejdsskade

Arbejdsrelateret vold og trusler uden for arbejdstid – også digitalt – kan siden januar 2016 anerkendes som arbejdsskade.

FOA hjælper

Kontakt din FOA-afdeling, hvis du bliver chikaneret på nettet, og har henvendt dig til din nærmeste leder eller tillidsrepræsentant, men oplever, at problemet ikke bliver løst.

Læs mere

foa.dk/afdelinger

→ “Man føler, man ikke slår til”

“De skulle skamme sig noget så grusomt,” “hvad fanden er meningen?”, “kan du ikke tørre røv, så find et andet job.”

Tillidsrepræsentant i Hasle Hjemmepleje **Susanne Skøld** fik sig lidt af et chok, da hun læste kommentarerne på TV2 Bornholms Facebookside, efter en utilfreds borger var gået til tv-stationen med sin kritik. Tv-indslaget blev efterfølgende delt 55 gange på Facebook og fik 83 kommentarer.

“Jeg blev faktisk ked af det, og det gik ud over min nattesøvn, for sprogbruget er så tarveligt. Det er åbenbart okay at skrive

sådan noget og bare trykke ‘send,’” siger tillidsrepræsentanten.

Føler sig krænket

Sagen startede midt i påskeferien, hvor der som altid var mange turister på Bornholm. En af dem var en kvinde med sygdommen Als, og hun var visiteret til Hasle Hjemmepleje for at få hjælp til personlig hygiejne. Kvinden, der sidder i kørestol, var utilfreds med, at social- og sundhedsassistenten af hensyn til sin ryg ville bruge en lift, da hun skulle tørre hende efter toiletbesøg. Der manglede en bækkenstol, der kunne hæves og sænkes.

Susanne Skøld var ikke selv på arbejde den dag, men har ligesom resten af arbejds-

pladsen været påvirket af det stormvejr på de sociale medier, de pludselig stod i. Hun fortæller sin version af historien, da den involverede sosu-assistent stadig er for påvirket til at udtale sig.

“Man føler sig krænket og føler, man ikke slår til. Og vi er jo professionelle, så vi går ikke i dialog eller henvender os til pressen, for det hjælper ikke noget at gå ud og forsvare sig,” siger hun.

Mange af beboerne havde pårørende på besøg i påsken, hvilket gav mange spørgsmål.

“Det er en ubehagelig fornemmelse, for normalt kommer man i hjem, man er meget fortrolig med. Nu bliver der stillet spørgsmål ved ens faglighed.

Man bliver pludselig vurderet på en helt anden måde,” siger Susanne Skøld.

Passer på hinanden

Arbejdspladsen reagerede ved hurtigt at sende en arbejdsmiljørepræsentant ud til den utilfredse borger. Hun vurderede, at social- og sundhedsassistenten handlede korrekt i situationen. Den pågældende medarbejder har alligevel været meget berørt af situationen, men er tilbage på arbejde, fortæller Susanne Skøld.

“Vi passer rigtig godt på hende. Vi er faktisk rigtig gode til at sige: ‘Det er ikke dig, der er noget galt med’. Om

Truet med nettet
Side 38-39

det så er hundrede gange, hun har brug for at tale om oplevelsen, så gør vi det. Når man får sådan en overfusning, så tager man det nok personligt, selvom det er en faglig kritik.

Det, tror jeg, alle kan sætte sig ind i.”

Det har også været vigtigt, at ledelsen gav udtryk for sin støtte, siger Susanne Skøld.

“Vi fik et brev fra vores øverste chef om, at hun syntes, vi havde gjort et godt stykke arbejde, var professionelle og havde løst den plejeopgave, vi skulle. Ledelsen ved bestemt godt, at det ikke har været sjovt for os.” ★

mbry@foa.dk

“Jeg blev vred og ked af det”

Heidi Simonsen har **to gange siden december været hængt ud på Facebook** i forbindelse med sit job.

Af Morten Olsen ★ foto: Niels Åge Skovbo

En tidlig morgen i december gav cityassistent **Heidi Simonsen** og hendes kollega en parkeringsafgift til en bil, som var ulovligt parkeret foran en skole i Aarhus. Føreren af bilen opdagede det og reagerede kraftigt.

Episoden blev meldt til politiet, men på Facebook ventede endnu en overraskelse. Personen, der havde fået afgiften, havde nemlig lagt sin version af episoden offentligt på Facebook. I opslaget skrev vedkommende, at det var Heidi og kollegaen, der havde startet bataljen, mens børnene stod og så på.

“Personen lagde billeder på Facebook af blå mærker, som var kommet ved episoden. Vi sidder tilbage og kan ikke gøre noget som helst,” forklarer Heidi Simonsen, der ikke kunne genkende den version af episoden, hun nu læste.

Under billedet var der ifølge Heidi Simonsen en lang række vrede udbrud

mod hende og kollegaen og støttende kommentarer til borgeren. Både episoden og det tonefald, der var i kommentarerne, berørte Heidi og kollegaen meget.

“Hvad tænker folk nu om os cityassistenter, når de møder os i byen? Folk skal have tillid til os. Så det skal ikke hedde sig, at vi kan finde på at gøre sådan noget foran en skole eller nogen andre steder,” siger Heidi Simonsen.

Fotograferet i villakvarter

For nogle uger siden var den så gal igen. Heidi Simonsen blev fotograferet, mens hun uddelte en afgift i et villakvarter. Kort tid efter var billedet på Facebook

"Vi sidder tilbage og kan ikke gøre noget som helst,"
fortæller cityassistent Heidi Simonsen om afmagten ved at blive hængt ud på Facebook.

Kommune slår hårdt ned

Odsherred Kommune handler, hver gang de opdager **digital chikane** af medarbejdere.

Af Marie Brynskov ★ foto: Pressefoto, Odsherred Kommune

Anklager om tvangsmedicinering, brud på menneskerettighederne og bortførelse. Flere navngivne medarbejdere i Odsherred Kommunes familieafdeling har oplevet at blive hængt ud på en hjemmeside.

"De blev udsat for de groveste anklager," siger direktør i Odsherred Kommune **Gitte Løvgren**.

Medarbejderne blev hængt ud på nettet i forbindelse med en sag om tvangsanbringelse af nogle børn. Kommunen var ikke i tvivl om, at der var tale om grov chikane, og manden bag 'Det Sorte Register', som hjemmesiden hed, blev dømt til at betale 100.000 kroner i erstatning til medarbejderne.

Kommunen har en klar holdning til, hvad man som ansat skal stå model til på nettet.

"Ingen medarbejdere skal chikaneres på deres arbejdsplads," siger Gitte Løvgren.

Truet med nettet

Pædagog og socialrådgiver **Michael Kjeldgaard** var en af de medarbejdere, der blev beskyldt for blandt andet bortførelse af børn. Han blev ringet op og truet med at blive lagt på nettet, hvor beskyldningerne ville ligge mange år fremover.

Ledelsen fik hurtigt samlet medarbejderne til et møde og beslut-

tede at rejse et civil søgsmål, da et advokatfirma vurderede, at der var tale om injurier og bagvaskelse. Han er glad for, at ledelsen tog det alvorligt.

"Det var vigtigt for os, at man højere oppe i systemet klart sagde: 'De her medarbejdere skal kunne passe deres arbejde uden at blive chikaneret på det groveste'."

De typiske sager om digital chikane i Odsherred Kommune handler om borgere, der på Facebook skriver negativt om ansatte.

"Hvis det er tilpas groft, kontakter vi vedkommende og beder dem om at fjerne det omgående – ellers laver vi en politianmeldelse," siger Gitte Løvgren. ★

mbry@foa.dk

**7 råd
mod digital
chikane**
Side 40-41

med teksten: 'Så har man set det med'. Selvom opslaget var rettet mod parkeringskontrollen generelt, tog Heidi Simonsen det personligt.

"Jeg bliver enormt vred over den type opslag. Jeg bliver frustreret og føler, at det er uretfærdigt både over for mig og mine kolleger," forklarer Heidi Simonsen.

Hun er blevet bedre til at vende ryggen til konflikter efter episoderne, og hun har lært at håndtere dem. Men for nylig kom følelserne fra tidligere op til overfladen, da én truede hende og en kollega med at tage et billede af dem og poste det på Facebook.

"Jeg blev vred, og jeg vidste, at jeg ikke skulle sige noget til hende, så jeg vendte ryggen til og lod min kollega tage over," siger Heidi Simonsen. ★

mortenolsen99@gmail.com

7 råd mod digital chikane

Af Marie Brynskov ★ illustration: Gitte skov

1. Lav en handleplan

Få ledelse, tillids- og arbejdsmiljørepræsentanter til at lave en handleplan på linje med den, I har for chikane, trusler og fysisk vold. Afklar den praktiske arbejdsfordeling i en akut situation – hvem gør hvad?

2. Orienter straks nærmeste leder

Orienter straks nærmeste leder eller tillidsrepræsentant, hvis du bliver hængt ud på sociale medier. Når omfanget og karakteren af krænkelsen er afklaret, tager arbejdsgiveren hurtigt kontakt til krænkeren og sikrer, at krænkelsen fjernes. Fortsætter chikanen, kan krænkeren blokeres på f.eks. Facebook. Er der tale om trusler om vold eller stalking, anmeldes krænkelsen til politiet.

3. Vær åbne om chikanen på arbejdspladsen og tal om den

Vi har forskellige grænser for, hvad vi vil tåle. Ved at tale om problemet bliver det hele arbejdspladsens problem – ikke den enkeltes.

4. Gem beviser

Tag et skærmbillede af truende og chikanerende mails, sms'er og hjemmesider. Opret en mailadresse f.eks. chikane@arbejdspladsensnavn.dk, som I kan sende dokumentation til. Udpeg en person, f.eks. arbejdsmiljørepræsentanten, der opsamler den. På den måde ser I mønstre og får overblik over omfanget.

27. juni

kan du udfylde dit dagpenge- eller efterlønskort på foa.dk
Se oversigt over alle datoer på foa.dk/udbetalingsperioder

Husk at udfylde din joblog

Får du dagpenge, skal du huske løbende at registrere din jobsøgning i din joblog på vores hjemmeside. Dette skal du gøre mindst en gang om ugen.

Udbetalingsmeddelelsen

kan ses på hjemmesiden foa.dk/udbetalingsmeddelelse Du bliver bedt om at logge dig ind først. Du kan bruge dit NemID. Hvis du ikke har et NemID i forvejen, kan du bestille et på nemid.nu

Nyt job?

Find dit nye job på FOA Job via foa.dk/akassen

A-kassens callcenter – en udvidet service til dig

Hvis du har brug for at kontakte a-kassen uden for normal åbningstid, kan du ringe til vores **callcenter på telefon 46 97 10 10**. Vi har åbent mandag til fredag kl. 16-20. Her kan du få hjælp, når du har brug for det.

Fra ugekort til månedskort

Fra juli måned bliver dit ydelseskort ændret, så det følger kalendermånederne, og du vil fremover kunne udfylde dit kort en uge før månedens udgang. Det vil sige, at du kan udfylde dit kort for juli allerede 24. juli.

På hjemmesiden foa.dk/udbetalingsperioder kan du se en oversigt over, hvornår du kan indsende dit kort for hver måned. Udfylder du dit kort senest dagen efter, der er åbnet for ydelseskortet, vil du have dine penge den sidste bankdag i måneden.

I nogle tilfælde kan dit ydelseskort kræve særlig sagsbehandling. Er det tilfældet, vil dine penge blive udbetalt hurtigst muligt.

Glemmer du at udfylde dit kort, kan det indsendes inden for en måned og 10 dage efter udløb af udbetalingsperioden, men dine penge vil naturligvis blive tilsvarende forsinkede.

Oplys om arbejde

Når du udfylder dit kort, skal du ligesom i dag oplyse på kortet, hvis du har haft arbejde eller andre indtægter. På dagpengekortet skal du desuden oplyse, om du har været syg, holdt ferie eller andet. Selvom du har mulighed for at sende kortet, inden måneden er gået, skal du udfylde kortet for hele måneden. For den del af måneden, der endnu ikke er gået, skal du oply-

se om for eksempel aftalte vagter. På dagpengekortet skal du også oplyse om planlagt ferie og andre forhold, som du kender til på forhånd.

Sker der ændringer efter indsendelsen, har du mulighed for at sende ændringerne til os ved at genfremsende kortet på vores hjemmeside.

Læs mere om udbetaling af dagpenge og efterløn på foa.dk/a-kasse/nye-dagpengeregler under punktet 'Udbetaling af dagpenge og efterløn'. Her kan du også læse alt om reglerne i dagpengereformen, som træder i kraft 1. juli. ★

Få dine breve digitalt

Hvis du har udfyldt eksempelvis et dagpengekort eller på anden vis har logget dig ind på vores hjemmeside siden 3. maj, er du blevet mødt af en tekst, hvor vi informerer om, at vi begynder at sende endnu flere breve til din digitale postkasse.

Få breve hurtigere

Har du endnu ikke været logget ind, anbefaler vi, at du gør det så hurtigt som muligt, så du kan få eventuelt fremtidige breve hurtigere end med postvæsnet.

På nogle af vores breve er der ret snævre lovbestemte frister for eksempelvis book-

ning af samtaler. Ved at få disse breve digitalt giver det dig længere tid til at booke eventuelle samtaler.

Læs vores spørgsmål/svar på foa.dk/indbakke, hvor du også kan logge dig ind i din indbakke, hvis du ikke har prøvet det før. ★

Hvis der er risiko for sexchikane

- 1 Det er vigtigt, at I ved, hvad I skal gøre, både for at forebygge seksuel chikane, og hvis problemet opstår. Insister derfor på klare retningslinjer og sørg for, at alle kender dem – også nye. Tag det for eksempel op på et personalemøde.
- 2 Arbejd med kulturen på jeres arbejdsplads. Tal om, hvad der er ordentlig adfærd og omgangstone, og hvor jeres grænser går. På den måde får I en fælles forståelse for, hvornår der er tale om sexchikane.
- 3 Sig fra. Og tal om, hvordan man kan sige fra, når ens grænser bliver overskredet, eller man oplever, at en kollegas grænser overskrides. Hvornår er det f.eks. en god idé at inddrage en tillidsvalgt kollega eller lederen?
- 4 Hold fokus. For at forebygge seksuel chikane er det vigtigt, at det løbende er på dagsordenen på arbejdspladsen. F.eks. på personalemøder og som et fast punkt på den årlige arbejdsmiljødrøftelse.
- 5 Klarlæg roller og ansvar, så I ved, hvem der har hvilke roller i ledelsen og blandt medarbejderne. Det gælder både i forhold til at forebygge og håndtere sexchikane.
- 6 Måden, I tilrettelægger jeres arbejde, kan forebygge, at I bliver udsat for seksuel chikane. F.eks. ved at være to om en opgave eller ved, at den fysiske indretning gør, at I har mulighed for at forlade lokalet hurtigt.
- 7 Lær af episoder. Registrer episoder med sexchikane, så I får overblik over, hvor, hvornår og i hvilke situationer de finder sted. Brug de erfaringer i jeres planlægning.

Første-hjælp

Arbejdstilsynet har en hotline, hvor du kan få vejledning om seksuel chikane og mobning. Alle kan kontakte hotlinen, både medarbejdere, der bliver udsat for sexchikane, og virksomheder med akutte problemer eller som ønsker at forebygge sexchikane.

Du kan også klage til Arbejdstilsynet via deres hotline, hvis nogen bliver udsat for seksuel chikane på din arbejdsplads.

Ring til Arbejdstilsynet på **70 22 12 80**

[bag om ordet]

Seksuel chikane er en form for mobning. Der er tale om seksuel chikane, når en person regelmæssigt og over længere tid – eller gentagne gange på grov vis – udsætter en anden person for uønskede handlinger af seksuel karakter, som vedkommende opfatter som krænkende.

Kilde: Arbejdstilsynet

Læs mere

Læs Arbejdstilsynets pjece om forebyggelse af sexchikane på arbejdstilsynet.dk/pjece-om-seksuel-chikane

Kontakt FOA

Søg råd og vejledning i din lokale afdeling, hvis du er udsat for seksuel chikane på jobbet.

Modermærker, der ændrer sig, skal undersøges. **En tidlig indsats kan redde liv.** Nogle af os har større risiko for modermærkekræft end andre.

Hold øje med mærkerne

Flade modermærker, der ændrer sig, er de mest lumske. Bliver et modermærke ujævnt i kanten eller skifter farve, så må man til lægen, råder professor og ekspert i modermærkekræft **Krzysztof Drzewiecki**, Rigshospitalet.

Hvert år registreres der cirka 2.500 nye tilfælde af modermærkekræft herhjemme. Knap halvdelen får fjernet modermærker ambulant, men resten må i en mere gennemgribende behandling. 80-90 procent overlever de første fem år efter behandling.

“Tidlig indsats er helt afgørende. Går du tidligt til læge, kan vi redde dit liv. Så tag billeder af dine modermærker og følg udviklingen over en måned eller to,” siger Krzysztof Drzewiecki og forklarer, at nogle mennesker er mere udsatte for at udvikle modermærkekræft end andre.

Har du lys hud, fregner, 100 eller flere modermærker, medfødte større modermærker, bliver du nemt solskoldet, eller er der modermærkekræft i familien? Så skal du være ekstra på vagt.

“Det er vigtigt at beskytte sig mod solen: Brug tøj, solcreme, solhat og søg skygge. Vi ser den største stigning af kræfttilfælde i to aldersgrupper: Personer over 60 år, fordi de har fået meget sol gennem livet, og kvinder på 21-30 år, som typisk har brugt solarium gennem mange år,” siger professoren.

Ændringer i mærker på huden betyder langt fra altid, at der er kræft på spil, men alligevel er det klogt at få dem undersøgt. ★

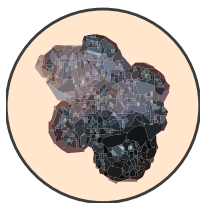
jonna@periskop.dk

Af Jonna Toft ★ illustration Grafisk team, FOA ★ foto: Colourbox

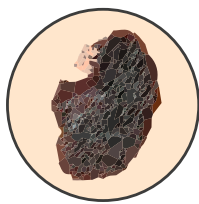
Tjek 5 forandringer

A

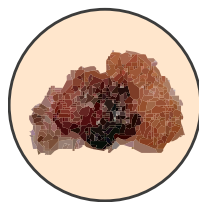
A – Asymmetriske forandringer.

B

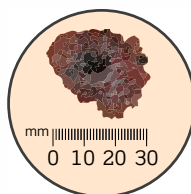
B – 'Border' (kant): Kanten på modermærket er takket eller ujævn ud mod den omgivende hud.

C

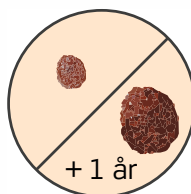
C – Colour (farve): Et mærke har mere end én farve eller skifter farve over få måneder.

D

D – Diameter: Hold ekstra øje med modermærker, der er større end enden på en blyant (6 mm).

E

E – Evolving (udvikling): Ændrer et modermærke sig i løbet af kort tid, skal du søge læge.

Kilde: Tjekdinhud.nu, som Dansk Dermatologisk Selskab, TrygFonden og Kræftens Bekæmpelse står bag.

Det er vigtigt at beskytte sig mod solen: **Brug tøj, solcreme, solhat og søg skygge.**

Brug en app

Flere apps kan tage fotos af dine modermærker og give besked, hvis der ser ud til at være grundlag for en nærmere undersøgelse, for eksempel:

- SkinScan
- Miiskin

Fem om ugen

Modermærkekræft er skyld i fem dødsfald om ugen herhjemme. Det er den hyppigste kræftform blandt 15-34-årige.

Kilde: tjekdinhud.nu

 Læs mere

tjekdinhud.nu

For lav faktor på ferien

Hver anden bruger for lav solfaktor på ferien, det vil sige mindre end den anbefalede faktor 30. Jo tættere, man er på ækvator, jo højere er uv-indekset og dermed risikoen for solskoldninger. Både ude og hjemme gælder:

- Brug solcreme ofte og i rigelige mængder
- Dæk huden med tøj mod solen
- Undgå solskoldninger

Kilde: Kræftens Bekæmpelse og TrygFondens Solkampagne

Opskrifter og gode råd til **ordentlig mad i hverdagen**.
I denne måned handler det om agurk, der lige nu er friskhøstede og sprøde.

Månedens råvare:

Agurk

Agurkesmagen er på toppen om sommeren. En god agurk er sprød og saftig og indeholder 96 procent vand. Agurken skal være glat uden bløde pletter, der kan være begyndelsen til såkaldt våd forrådnelse, der gør agurken slimet – ikke farligt, men ikke særligt lækkert.

Agurk opbevares bedst i køleskab, men ikke i sel-skab med ananas, avocado, citron, tomat og andre frugter og grøntsager, der producerer modnings-hormonet ætlen, som ændrer agurkens smag. Vi spiser mest agurk rå i salater, i tzatziki og på smørrebrød. Det er ikke så almindeligt at servere agurker lune, men det kan være en fin variant.

Krebinet med fennikel, yoghurt-dip og lun salat med agurk og kikærter

4 personer

Yoghurt-dip:

- 2-3 håndfulde bredbladet persille
- 3 dl yoghurt 10% eller skyr
- 1 spsk. dijonsennep
- salt og friskkværnet peber

Krebinet med fennikel:

- 350-400 g hakket svinekød
- ½ fennikel
- ½ tsk. citronskal
- 50 g blåskimmelost
- 1 spsk. olie
- 1 spsk. smør

Lun salat med agurk og kikærter:

- 1 agurk
 - ½ rødløg
 - 2 spsk. olivenolie
 - 200 g kogte kikærter
 - 2 spsk. citronsaft
- Drys:** Fennikeltop

- Yoghurt-dip: Skyl persilleblade i en balje med koldt vand, til de er helt fri for jord. Lad persillen dryppe af. Hak persillen og rør den sammen med yoghurt og sennep. Smag til med salt og peber.
- Krebinet med fennikel: Ælt kød sammen med små tern af fennikel, citronskal og smuldet blåskimmelost. Krydr med salt og peber. Form fire cirka 1 cm. tykke krebinetter. Varm smør og olie på en pande ved god varme, til det er gyldent. Steg krebinetterne ca. fire min. på hver side ved middel-varme.
- Lun salat med agurk og kikærter: Vask agurken i koldt vand. Flæk den på langs og skrab kernerne ud med en ske. Snit agurken i ca. ½ cm tykke skive, som ligner halvmåner. Pil og hak rødløget meget fint. Steg løg klare i olie et par minutter i en rummelig gryde. Tilsæt kikærter og agurk. Varm igennem et par minutter. Tilsæt citronsaft og krydr med salt, peber og fennikeltop.
- Nyd krebinetten med yoghurt-dip og lun salat med agurk og kikærter. Server eventuelt hjertesalat til.

mad med klinken

Katrine Klinken er faglært kok og ernærings- og husholdningsøkonom og arbejder som madskribent for flere magasiner. Hun har skrevet en stribe kogebøger for børn og voksne.

Foto: Colourbox

Sprøde brødrester

Tørt hvedebrød behøver ikke gå til spilte. Daggammelt brød kan friskes op ved en genopvarmning – nyd det, mens det er lunt. Brug det tørreste brød til croutoner i sommerens salater eller i suppe. Skær brød i tern, vend i olivenolie og bag dem sprøde ca. 10 minutter.

Foto: Colourbox

Spis pesto hurtigt

Dressinger og sovser med rå krydderurter som pesto og grønne cremefraichesovser skal bruges inden for cirka et døgn. Krydderurterne kan være forurenede med bakterier og virus, der kan give dårlig mave.

det sker

Frederikssund Seniorklubben.

20. sept. kl. 13.30: Foredraget 'Som luk-susvagaabond gennem Jylland i Steen Steensen Blichers fodspor' v. sygehjælper Lis Inge-mann.

11. okt. kl. 13.30: Den aktuelle politiske situation i efteråret 2017. Vi tager temperaturen på den politiske situation med en politiker, der har 'hul' i kalende-

ren denne dag. Efter oplæg og diskussion er der lotteri med præmier.

Horsens Afdelingen.

24. august: Seniorudflugt til Fur. Nærmere informationer via foa.dk/horsens

Nordsjælland E+P Klubben.

6. sept. kl. 9-17: Bus-tur m. foredrag til Møl-

lebækkens Købmands-gård og Korporalskroen. Der bliver tid til handle. Vi får en frokostplat-te/kaffe. Betaling fra kl. 8.15-8.45. Bussen kører fra FOA kl. 9. Pris 250 kr., ikke-medlemmer 300 kr. Bin-dende tilmelding til FOA Nordsjælland med sidste frist 23. aug.

Odense Seniorklubben.

5. sept. kl. 9.30-10:

Tilmelding og betaling til Avernakø-tur.

19. sept. Pris: 300 kr., ikke-medlemmer 550 kr. Kl. 10-12: Foredrag om Tove Ditlevsens kaotiske liv v. cand. mag. Jeannet Ulrikke-holm i Vesterbro 120 store sal.

19. september: Sejltur til Avernakø, lokal guide og middags-buffet hos Gitte, som har en produktion af geder og en gårdbutik.

Sjælland

Afdelingen. Bon-Bon-Land i hele sæso-nen til billetprisen 149 kr./stk. Børn under 90 cm kommer gratis ind. Billetterne skal afhentes i afdelingen. 2. juli kl. 15 i Ringsted. 4. & 5. juli kl. 17 i Nykøbing Sj. 2. aug. kl. 17 i Hol-bæk. 3. aug. kl. 17 i Kalundborg. 4. aug. kl. 17 i Slagelse. 5. aug. kl. 14 i Slagelse. 6. aug. kl. 14 i Sorø: Cir-

kus Arena m. billetpris 163 kr./stk.

20. aug. kl. 11 ved Slagelse: Familiedag i Gerlev Legepark, 50 kr./person.

28. aug. kl. 17.30 i Kalundborg: Opstart på forløbet 'Bliv ven med din stress' v. Pia Halsted.

7. sept. kl. 17.30 i Sla-gelse: Opstart på for-løbet 'Bliv ven med din stress' v. Pia Halsted. 11. sept. kl. 19 i Sla-

FOA bogshop

Få op til 25% i rabat, når du køber lærebøger til din social- og sundhedsuddannelse eller din uddannelse til pædagogisk assistent.

Læs mere på foabogshop.dk

FOA

BLIV KLAR TIL SOSU-uddannelserne MED FJERNUNDERVISNING

Har du fået merit for dine faglige og erhvervsfaglige kompetencer, men mangler **naturfag** eller **dansk**, så har du nu muligheden for at kvalificere dig og blive klar til uddannelsesstart på SOSU-uddannelserne.

gelse: En rejse til månen uden returbillet – demensforedrag v. Vibeke Drevesen Bach. 14. sept. kl. 19 i Slagelse: 'Plads til forbedringer i din økonomi?' v. Hanne Biehl, jurist. Kom og hør, hvad du kan gøre – ledsager velkommen. 28. sept. kl. 19 i Slagelse: Kulturforståelse i det daglige arbejde – hvordan forstår og håndterer vi forskelle? v. Mads Ted Drud-Jensen, konsulent i Center for Udsatte Flygtninge/Dansk Flygtningehjælp. 9. okt. kl. 19 i Slagelse: Arbejdsglæde og forandring v. Michael Brautsch. 11. okt. i Vig Forsamlingshus: Topmøde med partierne. 12. okt. kl. 19 i FOA Kalundborg: Topmøde med partierne. 30. okt. i Slagelse: opstart på kursus i NADA-behandling. Deltagerpris 1.500 kr. Tilmelding/salg af billetter via foa.dk/sjælland eller på 46 97 38 60. **Områdegeneralforsamlinger.** 24. okt. kl. 18 i Holbæk, 25. okt. kl. 18 i Nordvestsjælland og

26. okt. kl. 18.00 i Slagelse. Tilmelding til spisning via foa.dk/sjælland **Repræsentantskabsmøde.** 15. nov. kl. 17: Filadelfia, Dianalund. Alle medlemmer er velkomne med taleret og uden stemmeret, som er forbeholdt de delegerede valgt på områdegeneralforsamlingerne. Tilmelding til spisning via foa.dk/sjælland **Ringsted Kongrescenter:** Nye oplevelser med 10 % i rabat til alle forestillinger, køb billetter via linket i nyhedsbrevene. **A-kasse.** 15. aug. kl. 13.30 i Slagelse: Café for ledige. 4. sept. kl. 13.30 i Kalundborg: Café for ledige. 3. okt. kl. 13.30 i Slagelse: Café for ledige. 10. okt. kl. 18 i Slagelse: Overvej du efterløn? – ledsager velkommen. 15. nov. kl. 17 i Kalundborg: Efterlønsmøde – ledsager velkommen. Tilmelding via foa.dk/sjælland **Efterløns- og seniorklubben Holbæk.** 11. sept. kl. 13: Den

nye efterårskollektion fra Annie D. 3. okt. kl. 9.30: Tur til Thorsvang Samlermuseum i Stege. Medlem 275 kr. og ledsager 300 kr. Tilmelding senest 5. sept. via foa.dk/sjælland **Efterløns- og seniorklubben Slagelse.** 26.-30. august: Tur til Rügen og Sassnit: Medlemmer 3.225 kr. og ikke-medlemmer 3.725 kr. Tilmelding senest 28. juni via foa.dk/sjælland 4. sept. kl. 13: Bowling. 18. okt. kl. 14: Bankospil. **Efterløns- og seniorklubben Ringsted.** 7. sept. kl. 13: Tur til Skovgaard Mølle og Bagerimuseum. Tilmelding via foa.dk/sjælland. 5. okt. kl. 14: Historien om virksomheden Obel. 2. nov. kl. 14: Ordinær generalforsamling med efterfølgende bankospil. Forslag skal være formanden i hænde 14 dage før generalforsamlingen på lang@os.dk. Husk at medbringe en pakke pr. person til en værdi af ca. 25-30 kr. **Efterløns- og seniorklubben Nordvest-**

sjælland. 22. aug. kl. 8: Sommer-tur til Møn og Thorsvang Samlermuseum. Deltagerpris 250 kr. Tilmelding senest 1. aug. på foa.dk/sjælland 10. okt. kl. 11 i Asnæs: Frømandskorpset i Kongsøre v. Erik Nygaard. 10. okt. kl. 11 i Kalundborg: Bankospil. Deltagerpris 40 kr. 11. okt. kl. 11 i Asnæs: Bankospil. Deltagerpris 40 kr. Tilmelding på foa.dk/sjælland Telefonnr. 46 97 38 60. Telefon- og åbningstider: mandag og tirsdag kl. 9-15, onsdag lukket, torsdag kl. 9-17 og fredag kl. 9-13. Hjemmeside foa.dk/sjælland Mail: sjælland@foa.dk. Akuttelefon faglig 46 97 21 63 kl. 16-22 på hverdage. A-kassens callcenter 46 97 10 10 kl. 16-20 på hverdage. Nyhedsbrev: Tilføj din mailadresse på foa.dk/persondata, og du vil modtage 2 nyhedsbreve hver måned med medlemsfordele og sidste nyt fra FOA Sjælland.

Sønderjylland Seniorklubben.

Kontakt FOA

FOA, forbundshuset
Stauings Plads 1-3
1790 København V

Telefon: 46 97 26 26
Telefax: 46 97 23 00
foa.dk

Åbningstid:
Mandag-torsdag: 8:30-16:00
Fredag: 8:30-15:00

FOA-afdelinger

Afd. 1: 46 97 11 00
foa1@foa.dk
Bornholm: 46 97 33 13
bornholm@foa.dk
Esbjerg: 76 10 93 50
esbjerg@foa.dk
Frederikshavn: 46 97 11 70
frederikshavn@foa.dk
Frederikssund: 46 97 12 00
frederikssund@foa.dk
Guldborgsund: 46 97 17 50
guldborgsund@foa.dk
Herning: 46 97 12 60
herning@foa.dk
Holstebro: 46 97 14 14
holstebro@foa.dk
Horsens: 46 97 14 55
horsens@foa.dk

Kolding: 46 97 15 76
kolding@foa.dk
KLS: 46 97 15 00
kls@foa.dk
Køge: 46 97 16 00
koege@foa.dk
Lillebælt: 46 97 36 10
lillebaelt@foa.dk
LFS: 35 44 45 46
lfs@lfs.dk
Lolland: 46 97 30 00
lolland@foa.dk
Mariagerfjord: 98 51 21 11
mariagerfjord@foa.dk
Nordjylland: 46 97 29 00
nordjylland@foa.dk
Nordsjælland: 46 97 33 90
nordsj@foa.dk

Odense: 46 97 18 00
odense@foa.dk
Randers: 46 97 19 00
randers@foa.dk
Roskilde: 46 97 19 90
roskilde@foa.dk
Silkeborg-Skanderborg:
46 97 20 20
silkeborg-skanderborg@foa.dk
Skive: 46 97 20 80
skive@foa.dk
Sjælland: 46 97 38 60
sjælland@foa.dk
Social- og Sundhedsafdelingen:
46 97 22 22
sosu@foa.dk

17. august: Besøg Zepeliner Museum i Tønder. Tilmelding på 46 97 35 00 senest 10. aug.
20. september: Foredrag v. Erik Monrad om sit præsteliv gennem 30 år, i FOAs mødeloka-

ler på Brundevej 2, Rødekro. Tilmelding på 46 97 35 00 senest 13. sept. Ret til ændringer forbeholdes. Medlemmer betaler 20 kr. for kaffen, ikke-medlemmer 30 kr. og betaler

entréprisen ved arrangementer. Husk du er automatisk medlem af seniorklubben som efterløkker og pensionist.

Du kan få mere information om arrangementerne på din lokale FOA-afdelings hjemmeside.

Find det her

foa.dk/afdelingen

Medlemspuls

Vinderne i maj

Hovedpræmie:

Jette Bælum
Maglebo 9, st. tv.
2770 Kastrup

Gavekort til Coop 300 kr.:

Pernille Ekknud Nyvang, Lærkevej 17, 4261 Dalmose
Gerda Irene Sørensen, Elme Allé 22, 8766 Nørre Snede
Steen Strandgaard Christensen, Bystævnevej 3, 8660 Skanderborg
Laila Møller Kristensen, Bramdrupvej 117, 6040 Egtved
Pia Petersen, Løthvej 59, 9740 Jerslev J

Hovedpræmien er et weekendophold for 2 på et Comwell-hotel i Danmark, en iPod, en gps eller en e-bogslæser.

Desuden har vi hver måned **5 gavekort** til Coop Danmark til en værdi af 300 kr.

Nye deltagere er velkomne på foa.dk/medlemspuls

Sydfyn: 46 97 27 27
sydfyn@foa.dk
Syddjælland: 46 97 28 00
sydsj@foa.dk
Sønderborg: 46 97 34 00
soenderborg@foa.dk
Sønderjylland: 46 97 35 00
soenderjylland@foa.dk
Varde: 75 21 01 00
varde@foa.dk
Vejle: 75 82 52 88
vejle@foa.dk
Vendsyssel:
46 97 10 30/46 97 13 46
vendsyssel@foa.dk
Viborg: 46 97 30 30
viborg@foa.dk
Århus: 89 36 66 66
aarhus@foa.dk

PMF-afdelinger:
PMF afd. 1: 46 97 31 01
pmf-afd1@foa.dk
PMF afd. 4: 43 71 66 90
pmf-afd4@foa.dk
FOA/PMF Kbh. Syd:
46 97 28 50
kbhsyd@foa.dk
PMF Fyn: 46 97 13 13
pmffyn@foa.dk

PenSam
Jørgen Knudsen Vej 2
Postboks 282
3520 Farum
Telefon: 44 39 39 39
Telefax: 44 39 39 40
pensam.dk

Forsideillustration:
Heidi Lundsgaard

Medlem af Danske Medier

**DANSKE MEDIERS
OPLAGSKONTROL**

Tilsluttet Specialmediernes
Oplagskontrol

Oplag: 199.504/7. årgang
Tryk: Color Print A/S
ISSN: 1901-0214

Redaktionen sluttet:
7. juni

Indlæg til 'det sker' sendes til
Dorthe Møller, dorm@foa.dk
Frist til nummer 6: 25. august
Frist til nummer 7: 29. september

Annoncer:
Dansk Mediaforsyning
Telefon: 70 22 40 88
dmfnet.dk

Annoncefrist:
Nummer 6: 18. august

Annoncer og indstik, som er
udsendt sammen med Fagbladet
FOA, er ikke udtryk for FOAs
anbefalinger.

Nummer 5 udkommer:
5. september

Synspunkter fremsat i Fagbladet
FOA er ikke nødvendigvis
sammenfaldende med FOAs
synspunkter.

Udgiver:

FOA

Stauings Plads 1-3
1790 København V
Telefon: 46 97 26 26
foa.dk
e-mail: foa@foa.dk

quizzen

Kan du dit fagblad?

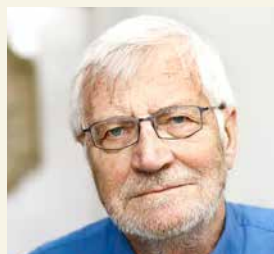
Vær med i lodtrækningen om et **gavekort** til Coop Danmark til en værdi af 250 kroner.

Vi trækker lod blandt de indsendere, der har svaret rigtigt på flest spørgsmål. Du finder alle svar i dette nummer af Fagbladet FOA.

Send dit svar til: brevkasse@foa.dk senest 1. august. Du kan også besvare quizzen på foa.dk/quiz

Kun medlemmer af FOA kan deltage i lodtrækningen.

Vinder af quizzen i Fagbladet FOA nr. 3 blev **Vibeke Gravesen, Skjern**

1. Hvad kalder forfatter Thomas Bredsdorff det plejepersonale, der passer hans syge hustru?

- A. Superhelte
- B. Krigere
- C. Velfærdsstatens hær

2. Hvad er udskydelsesreglen?

- A. En ret sosu'er kan benytte sig af, hvis de vil udskyde et besøg hos en borger
- B. En økonomisk belønning til folk, der udskyder overgang til efterløn
- C. En mulighed for at udskyde mødetiden med op til to timer

3. Hvor stor en andel af FOAs privatansatte medlemmer stemte ja til overenskomsten mellem LO og DA?

- A. 87 procent
- B. 92 procent
- C. 100 procent

4. Vi er gået tæt på et af billederne i dette nummer. Kan du se, hvad det er?

- A. En manchetknap
- B. En Fidget Spinner
- C. En Knæk Cancer-pin

5. Hvordan lyder det tredje råd mod digital chikane?

- A. Vær åben og tal om det
- B. Send en sviner til afsenderen
- C. Nævn det aldrig for nogen

6. Hvor mange af FOAs medlemmer mener ikke, de får den nødvendige vejledning i sikker udførelse af deres job?

- A. 0 procent
- B. 22 procent
- C. 36 procent

7. Dan Dyva fik med FOAs hjælp en ekstra erstatning. Hvordan kom han til skade?

- A. Han blev ramt af en lastbil i et højresving
- B. Han fik en lygtepæl over sig
- C. Han faldt i et dybt hul

8. Hvor mange nye tilfælde af modernærkekræft registreres hvert år i Danmark?

- A. 1.000
- B. 1.500
- C. 2.500

9. Hvilket hormon producerer agurken, når den er i selskab med for eksempel ananas, avocado og citron?

- A. Testesteron
- B. Ætylen
- C. Østrogen

det sker

20. juni

Demensalliancen lancerer nye visioner og løsninger for demensvenlige kommuner i Landstingssalen på Christiansborg.

27. juni

Du kan udfylde dit dagpenge- eller efterlønskort på foa.dk.

24.-27. juli

Julemændenes Verdenskongres, Bakken.

15.-17. august

DHL-Stafet i Aarhus.

28. august - 1. september

DHL-stafet i København.

5. september

Næste nummer af Fagbladet FOA udkommer.

7. september

Velfærdsalliancen holder demonstration på Rådhuspladsen i København mod forringelser og nedskæringer.

11. september

Ledertærf for FOAs ledermedlemmer.

OGSÅ BILLIGT **BILLÅN**

**SPAR
PENGE**

SOM FOA-MEDLEM

Tjek alle dine FOA Fordele på
pensam.dk/foafordele eller ring **44 39 39 53**

FOA Fordele er nogle af de billigste lån og forsikringer på markedet – og kun til medlemmer i FOA. Så hvorfor ikke skyde papegøjen, hvis du kan?

PenSam

FOA

praxis®

...gør din dag behagelig

**SPAR
50%**

MIKS SOM DU VIL AF POPULÆRE MODELLER TIL ARBEJDE OG FRITID

Spar mange penge på vores i forvejen lave priser - uden at gå på kompromis med kvalitet og komfort!

Model 25400 - Riva
Damesandal med bagrem og velcrolukning.
Indersål af ruskind.
Farve: Sort - Hvid - Blå/grå
Størrelse: 36 - 42
Normalpris 399,-

Model 25370 - Padova
Sportssko til damer med snøre.
Farve: Sort - Hvid
Størrelse: 36 - 42
Normalpris 399,-

Model 25290 - Parma
Damesandal med bagrem og velcrolukning.
Indersål af ruskind.
Farve: Blå - Rød - Sort - Hvid
Størrelse: 36 - 42
Normalpris 399,-

Model 25180 - Monaco
Sandaler til damer og herrer med velcrolukning.
Indersål af ruskind.
Farve: Sort - Hvid
Størrelse: 36 - 42
Normalpris 399,-

Model 25250 - Rimini
Superlet dame ballerina-sneakers med velcrolukning over vristen.
Farve: Hvid
Størrelse: 37 - 42
Normalpris 399,-

Model 25280 - Firenze
Moderigtig damesandal med hælrem og spænde
Sort: Str. 37 - 40
Hvid: Str. 36 - 42
Normalpris 399,-

Model 25090 - Paris
Damesandal med velcrolukning.
Skind med indersål af ruskind.
Farve: Grå/blå- Sort
Størrelse: 36 - 42
Normalpris 799,-

**1/2 PRIS
2 PAR KUN
800,-**

Model 25360 Garda
Damesandal med velcrolukning.
Skind med indersål af ruskind
Farve: Navy - Hvid - Sort
Størrelse: 36 - 42
Normalpris 799,-

Model 25080 - Lissabon
Damesandal med tåstrop og velcrolukning.
i ægte skind.
Farve: Sort - Hvid
Størrelse: 36 - 42
Normalpris 499,-

**1/2 PRIS
2 PAR KUN
500,-**

"Da denne model er lille i størrelsen, anbefaler vi, at du tager ét nummer større, end du normalt bruger".

Miks som du vil! - Du kan frit bestille blandt alle modeller og får selvfølgelig rabat på alt - bare du bestiller minimum 2 par.
Tilbudet gælder til 15.07.2017 eller så længe lager haves. Fuld retur- og bytteret inden 30 dage.

Bestil på www.praxiswear.dk - eller 97 12 82 82

Praxis
Hammershusvej 16 i
7400 Herning